Omraam Mikhaël Aïvanhov

SUFLETUL,

instrument al spiritului

EDITURA PROSVETA

Omraam Mikhaël Aïvanhov

SUFLETUL, INSTRUMENT AL SPIRITULUI

Întrebare: *Maestre, ne puteţi spune ce este sufletul*?

Pentru a răspunde la întrebarea voastră, voi începe prin a vă vorbi despre diferitele modalităţi prin care un anumit număr de religii şi sisteme filosofice au încercat să înţeleagă şi să explice fiinţa umană, delimitând în ea diferite principii.

Hinduşii au ales clasificarea în 7 ce a fost apoi adoptată de teozofi. Astrologii s-au oprit asupra lui 12 în corespondenţă cu cele 12 semne zodiacale, iar alchimiştii asupra lui 4, după cele 4 elemente. Cabaliştii au ales totuşi 4, deoarece ei disting patru lumi, sau 10 din cauza celor zece sefiroţi. În religia vechilor perşi, mazdeismul apoi maniheismul, omul este împărţit în 2 după cele două principii ale binelui şi răului, ale luminii şi întunericului: Ormuza şi Ahriman; în timp ce, în opoziţie cu această teorie, unii afirmă că omul este o unitate indivizibilă. În creştinism, se întâlneşte adesea clasificarea în 3: corp, suflet, spirit, şi vom reveni imediat asupra acestei clasificări terţiare. Voi mai adăuga că anumiţi esoterişti au ales împărţirea în 9 fiindcă ei repetă pe 3 în cele trei lumi fizică, spirituală şi divină.

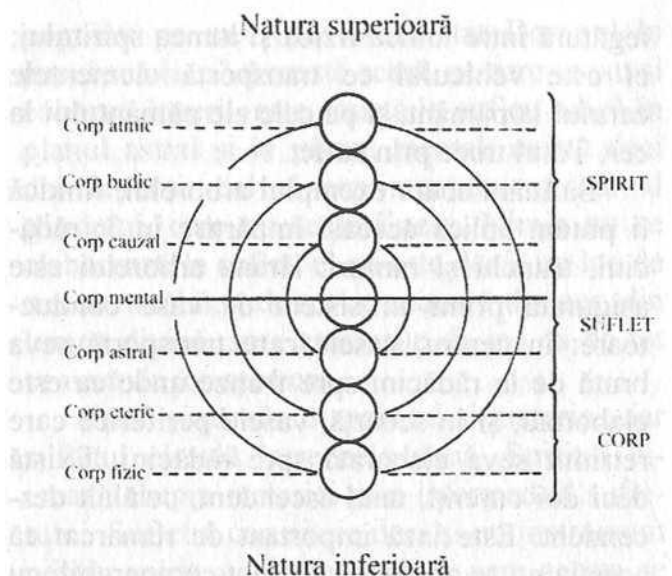
Unde este adevărul? La toţi. Depinde din ce punct de vedere considerăm omul. Fie că este 1, 2, 3, 4, 7, 9, 10, 12, toţi se află în adevăr. Putem merge mai departe şi să îl împărţim în 3 ori 12, adică 36, şi încă în 2 ori 36 = 72, şi chiar mai mult în 2 ori 72 – 144.36 – 72 – 144 reprezintă ordinea în care aceste numere sunt studiate în Cabală şi ele sunt semnificative. Dar se poate observa că 3 este cel care revine deseori: 3 ori 3 = 9; 3 ori 4 = 12; 3 ori 12 = 36 etc… cele 36 de genii. Iar 2 ori 36 = 72 sunt cele 72 de nume ale Domnului, Şem Hameforaş. Se spune că acela care cunoaşte cele 72 de nume ale Domnului poate comanda tuturor geniilor planetare…

Cabaliştii şi Iniţiaţii nu au ales toate aceste numere datorită hazardului. Să luăm ca exemplu numărul 72. În Zodiac, punctul vernal, care este punctul de intersecţie al ecuatorului şi al planului eclipticii, regresează cu un grad la fiecare 72 de ani. 72 este numărul de bătăi pe minut al inimii umane. Cât despre ritmul respirator, el este 18 pe minut, iar 18 reprezintă exact a patra parte din 72…

În mişcarea stelelor şi a planetelor, în succesiunea sau repetiţia numeroaselor fenomene din natură, înţelepţii din trecut au observat o anumită regularitate, adică nişte ritmuri care se exprimă prin unele numere. Ei au utilizat aceste numere, foarte semnificative, pentru a expune anumite idei şi, în funcţie de aspectul pe care doreau să îl prezinte, foloseau un număr sau altul. Eu procedez la fel. Din comoditate, eu clasific adesea omul în 2: natura inferioară sau personalitatea, şi natura superioară sau individualitatea, deoarece această clasificare uşurează înţelegerea anumitor probleme. Pentru alte explicaţii, eu aleg împărţirea în 3, sau în 6, sau în 7, dacă ea mi se pare mai semnificativă. Aceste clasificări sunt numai nişte mijloace comode de prezentare a unui anumit aspect al realităţii; niciunul nu îl contrazice pe celălalt, fiindcă fiecare este adevărat dintr-un anumit punct de vedere.

Fiinţa umană este de o asemenea complexitate fizică şi psihică încât am putea-o clasifica la infinit. Să luăm numai exemplul anatomiei: nicio planşă nu ne poate explica dintr-odată elementele corpului, de aceea anatomiştii au trebuit să extindă numărul de planşe: cele ale sistemului osos numai cu scheletul, cele ale sistemului circulator cu arterele, venele, capilarele, cele ale sistemului muscular, cele ale sistemului nervos etc… Este mereu fiinţa umană, dar prezentată de fiecare dată sub un aspect diferit, fiindcă este imposibil ca intelectul să o perceapă în ansamblul ei. La fel procedează şi geografii. Ei nu pot prezenta pe o aceeaşi hartă toate aspectele unei ţări, de aceea ei desenează hărţi fizice în care sunt indicate oceanele, fluviile, munţii, câmpiile… nişte hărţi geologice ce indică vârsta şi natura terenurilor… și mai există diferite hărţi economice, hărţi politice etc. Acelaşi lucru se întâmplă în toate domeniile. La fel ca și anatomiştii şi geografii, Iniţiaţii se folosesc deci de anumite clasificări în funcţie de aspectul pe care doresc să îl ilustreze.

Acum, pentru a explica ce este sufletul, ne putem oprim asupra clasificării în 7, cea a hinduşilor şi a teozofilor. Vă voi spune că omul este constituit din 7 corpuri: fizic, eteric, astral, mental, cauzal, budic şi atmic.

Dacă dorim acum să suprapunem această clasificare în 7 cu cea în 3 (corp, suflet, spirit) cu care occidentalii sunt mai obişnuiţi, este posibil. În această împărţire în 3, „corpul" corespunde planurilor fizic şi eteric care sunt strâns legate; „sufletul" corespunde planului astral şi planului mental; „spiritul", planurilor cauzal, budic şi atmic. Deci, pentru spirit există 3 regiuni, pentru suflet, 2, iar pentru corp deopotrivă 2. După această schemă, se observă că sufletul este un intermediar, o legătură între lumea fizică şi lumea spiritului; el este vehiculul ce transportă elementele cerului la pământ, şi pe cele ale pământului la cer. Totul trece prin suflet.

Să luăm acum exemplul arborelui, fiindcă îi putem aplica aceeaşi împărţire în 3: rădăcini, trunchi şi ramuri. Hrana arborelui este asigurată printr-un sistem de vase conductoare: în centru, vasele care transportă seva brută de la rădăcini spre frunze unde ea este elaborată; şi în scoarţă, vasele periferice care retrimit seva elaborată spre rădăcini. Există deci doi curenţi, unul ascendent, celălalt descendent. Este însă important de remarcat că aceştia nu se amestecă, ei sunt comparabili cu cei doi curenţi arterial şi venos din corpul omenesc: sângele din vene nu se amestecă nici el cu sângele din

artere, altfel apare maladia albastră.

Sufletul este deci acea regiune intermediară străbătută de curenţii care se deplasează de la pământ la cer şi de la cer la pământ şi care sunt simbolizaţi în Facerea de scara lui Iacov. „Ajungând însă la un loc, a rămas să doarmă acolo… Şi a visat că era o scară, sprijinită pe pământ, iar cu vârful atingea cerul; iar îngerii lui Dumnezeu se suiau şi se pogorau pe ea. Apoi S-a arătat Domnul în capul scării…”. Această scară, pe care urcau şi coborau îngerii, este situată în suflet, adică în planul astral şi în planul mental; există deci doi curenţi: cel al sentimentului şi cel al gândului, care nu se întâlnesc. Nimic nu se elaborează în suflet, el nu este decât un loc de trecere străbătut de tot ce coboară din cer, din lumea divină, spre creaturile de jos, şi de tot ce urcă de jos spre cer.

Cerul şi pământul, spiritul şi materia… iar sufletul circulă între cele două. Spiritul lucrează asupra materiei prin intermediul sufletului. Sufletul constituie deci şi un instrument pentru spirit, un instrument de care acesta se foloseşte pentru a atinge planul fizic, fiindcă singur nu poate (A se vedea cum este dezvoltată această idee în broşura: „Cum se împlineşte gândul în materie”). Numai sufletul are posibilitatea să atingă materia, şi deci prin intermediul ei spiritul poate modela, forma materia, îi poate comanda. Fără suflet, fără posibilităţile sufletului, spiritul nu are putere asupra materiei. Toate elementele acumulate în corpul fizic: metalele, cristalele, petrolul, pietrele preţioase – simbolic vorbind – nu pot fi folosite de spirit decât prin intermediul sufletului care pătrunde şi se strecoară în corp fiindcă el se găseşte mult mai aproape de materie; el are deci mai multe posibilităţi de a o atinge şi a extrage din ea elementele. Iar când ajunge să le capteze, el trimite aceste elemente spre spirit.

Câte nu s-au povestit despre suflet! Eu am citit cele mai năstruşnice şi mai obscure teorii, mai ales în cărţi scrise de teologi. Fiindcă ei nu au observat în mod corespunzător natura. Atunci când ştii cum să observi natura, poţi găsi soluţia la cele mai complexe, mai abstracte, probleme filosofice şi spirituale. Trebuie să vă obişnuiţi să faceţi acum această lucrare de descifrare. De câte ori nu v-am vorbit despre acest subiect! Dar voi nu îl luaţi în serios. Consideraţi că

părerile mele sunt originale, poetice, bune doar pentru copii, prea simple pentru voi…

Dacă dorim să ne oprim acum asupra tuturor posibilităţilor sufletului şi a diferitelor modalităţi în care a fost reprezentat, mai există multe lucruri de spus. Sufletul are nişte posibilităţi expresive, formatoare, şi se poate lărgi la dimensiunile universului, el nu are limite. De aceea a fost denumit lumină astrală, medium universal etc…

Dar dintre toate reprezentările simbolice date sufletului, a rămas una indescifrabilă pentru mulţi, cea a şarpelui care îşi muşcă coada. Şi în acest caz se poate observa o clasificare în 3: capul, corpul şi coada şarpelui. Capul şarpelui reprezintă spiritul; coada sa, corpul fizic; iar tot ce este intermediar între capul şi coada sa reprezintă deci sufletul. Nu am însă dreptul să vă spun ce înseamnă aceasta. Vă voi spune numai că acest simbol m-a preocupat de-a lungul anilor. Doream să ştiu ce reprezintă, iar atunci când am aflat, a fost o revelaţie indescriptibilă. Apoi m-am străduit din toate puterile să realizez ceea ce Iniţiaţii au ascuns în acest simbol. În realitate, este foarte simplu: atunci când Cerul vă ajută să înţelegeţi, este foarte simplu…

Unde se găseşte fiinţa umană? Peste tot. Veţi spune: „Chiar şi în corpul ei fizic?” Da, chiar şi în corpul ei fizic. Dacă ea se identifică cu corpul, aşa cum fac atâţia oameni care trăiesc numai pentru a-şi satisface stomacul, sexul etc… ea este corpul. Evident, în realitate corpul nu este omul, ci este instrumentul său, haina sa. Puteţi să aveţi un picior sau un braţ tăiat, vi s-a extras un plămân sau un rinichi, dar existaţi încă, spuneţi „eu” şi simţiţi că nu vă găsiţi nici în picioare, nici în braţe, nici în tot restul organismului. Veţi spune: „Atunci omul se află în sufletul său?” Da, desigur, mai mult, dar nu complet. Adevărata locuinţa a omului este spiritul său. Iar sufletul său? Spiritul se manifestă prin intermediul sufletului ca prin intermediul unui corp, evident un corp superior, un corp luminos, dar totuşi un corp care se va descompune şi el într-o bună zi: iar în acel moment omul va trăi numai în spiritul său.

Atunci când se afirmă că sufletul uman este nemuritor, se face referinţă în realitate la sufletul superior, adică la spirit; iar sufletul inferior (adică acela care corespunde corpului astral şi corpului mental

inferior) va dispărea, fiindcă el este muritor. Da, sufletul obişnuit al omului este muritor, dar sufletul său spiritual este nemuritor, şi omul va trăi în el într-o bună zi. El poate începe evident de astăzi, dar cu condiţia să înveţe să nu se confunde cu tot ce nu este el. Observându-se, analizându-se, căutându-se, găsindu-se. De ce? Deoarece el s-a rătăcit, iar cel care se rătăceşte îşi pierde toate posibilităţile. Oamenii s-au îndepărtat de Izvor, de spirit, ei au pierdut conştiinţa adevăratei lor identităţi, iar concomitent cu pierderea acestei conştiinţe au pierdut totul. Din acest motiv orice învăţământ Iniţiatic îl însărcinează pe discipol să se regăsească, să se cunoască.

Pe frontispiciul templului de la Delfi era înscris: „Cunoaşte-te pe tine însuţi"; dar puţini gânditori au înţeles acest ordin. Ne închipuim că a ne cunoaşte înseamnă a ne cunoaşte caracterul, slăbiciunile, calităţile. Nu, este ceva mai mult. Dacă era vorba numai despre psihologie, nu s-ar fi scris niciodată aceste cuvinte pe un templu! Este foarte uşor să te cunoşti astfel. Adevărata cunoaştere iniţiatică înseamnă a te contopi, a fuziona printr-un act de iubire, aşa cum este spus în Biblie că „Avram a cunoscut-o pe Sarai". Adevărat cunoaştere este fuziunea. Spunând: „Cunoaşte-te pe tine însuţi", Iniţiaţii voiau să spună că omul nu este cel care îşi închipuie că este. El trebuie deci să înveţe să se cunoască, iar a se cunoaşte înseamnă a se identifica, a fuziona cu sine însuşi, cu acest Eu Superior care se află în înalt, în regiunea spiritului. De aceea el trebuie să se descotorosească de tot ce reprezintă învelişuri, haine uzate, iluzii, şi să păşească din ce în ce mai sus până când va deveni una cu spiritul său. Aceasta înseamnă a te cunoaşte, şi este tocmai un aspect al simbolului şarpelui care îşi muşcă coada. Dar nu este decât o parte infimă: restul, căutaţi-l voi înşivă.

Eu vă repet, sensul Iniţierii este de a-l învăţa pe om să se detaşeze de natura sa inferioară pentru a putea vibra la unison cu spiritul său care este adevăratul său Eu; în acel moment, el posedă toate calităţile spiritului, puterea, măiestria, cunoaşterea spiritului. Fuziunea cu Eul Superior este fuziunea cu Dumnezeu. Da, a te regăsi, a te cunoaşte înseamnă a te topi în Divinitate, fiindcă această scânteie, acest spirit care este omul nu este niciodată separat de Dumnezeu; şi căutându-se, găsindu-se, el atinge conştiinţa supremă de a trăi şi a

respira în Dumnezeu.

Dragii mei, această filosofie este imensă, măreaţă… Nu am nicio idee cum a fost înţeleasă până acum, dar eu voi încerca prin toate mijloacele să vă proiectez asupra ei o lumină pentru a o împărţi cu voi. Pentru mine este foarte limpede, foarte simplu, totul este rezumat în simbolul şarpelui care îşi muşcă coada.

Vedeţi, la Iniţiaţi era extraordinar faptul că posedau capacitatea de a rezuma, de a condensa o ştiinţă ameţitoare într-un simbol în aparenţă nesemnificativ.

Veţi spune: „Dar de ce trebuie unite cele două extremităţi ale şarpelui?” Vă voi spune numai că, dacă fiinţa umană rămâne ca o linie dreaptă sau sinuoasă – simbolic vorbind – energiile sale se împrăştie şi ea slăbeşte. În timp ce, dacă ea reuneşte cele două extremităţi, cei doi poli sunt legaţi şi nişte forţe formidabile se acumulează în centrul cercului. Atât timp cât omul nu s-a regăsit, toate forţele sale se consumă inutil, dar când se regăseşte, forţele sale sunt acolo, adunate, condensate şi păstrate pentru lucru. Da, capul şi coada… adevărata cunoaştere este rezultatul împreunării capului cu coada.

Necazul oamenilor este că ei caută mereu să se cunoască prin intermediul celorlalţi. Bărbatul caută mereu o femeie, iar femeia un bărbat pentru a se împreună, de aceea ei nu reuşesc să se găsească: pentru că la exterior ei nu se pot găsi, iar forţele se pierd, se irosesc. Nu ne găsim niciodată prin intermediul altcuiva, acestea sunt nişte eforturi inutile. Desigur, există câteva senzaţii mărunte, câteva mici satisfacţii, dar imediat ne îndepărtăm, ne separăm din nou şi suntem atât de separaţi încât începem să ne certăm. Vrem să ne lipim, să ne unim, dar nu este nimic de făcut! Există mereu două persoane separate, două persoane diferite. Ne vom regăsi pe noi înşine atunci când vom înceta să ne căutăm în afară, prin intermediul celorlalţi, şi ne vom căuta în interior realizând simbolul şarpelui care îşi muşcă coada. Atunci forţele se acumulează, lumina creşte şi ne aflăm în împlinire.

Dar este numai un aspect al acestui simbol şi mai pot adăuga un lucru, acela că, cealaltă parte… să spunem a şarpelui, este polarizată diferit. Dacă sunteţi un bărbat, cealaltă latură este un principiu feminin, iar dacă sunteţi o femeie, este un principiu masculin. De aceea

unirea lor aduce împlinirea. În timp ce, nu există niciodată vreo certitudine că un bărbat şi o femeie diferiţi sunt cu adevărat complementari. Desigur, dacă sunteţi un bărbat, o femeie pare că reprezintă celălalt pol, dar poate că ea este un bărbat deghizat... iar întâlnirea voastră cu ea produce nişte scântei! Şi invers este adevărat. În timp ce, cealaltă latură din voi înşivă este absolut complementară şi fuziunea ce o realizaţi cu ea este singura adevărată. Desigur, este posibil să întâlniţi în exterior fiinţa voastră complementară, dar sunt cazuri foarte rare. Aceasta se întâmplă numai când vă întâlniţi sufletul pereche fiindcă numai sufletul vostru pereche este polarizat perfect cu voi. Da, dar îl întâlnim numai de 12 ori în cursul evoluţiei noastre! Dacă nu fuzionaţi cu sufletul vostru pereche, fiţi siguri că această fuziune nu va dura multă vreme.

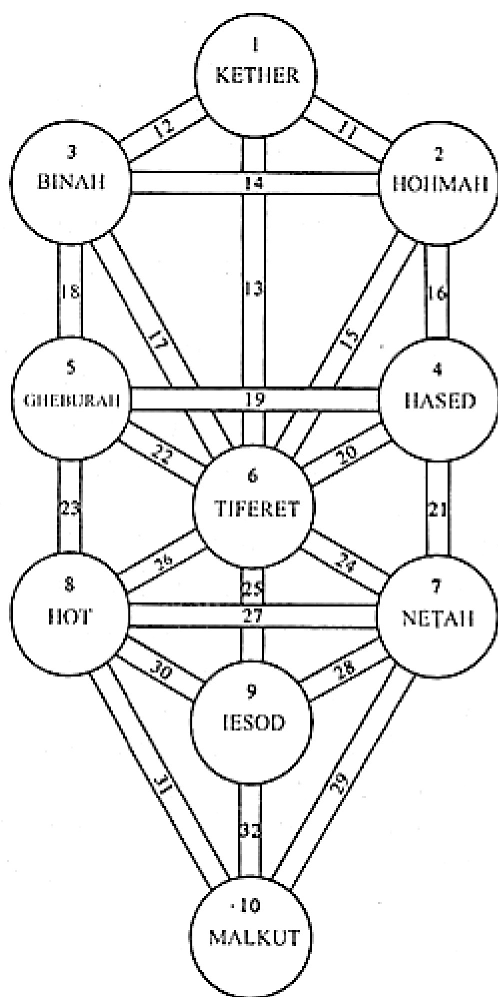
Să revenim însă la suflet. Este esenţial de reţinut că el este o putere capabilă să acţioneze asupra materiei pentru a o proiecta spre cer, şi a atrage cerul pentru a-l concretiza pe pământ. Noi avem nevoie de sufletul nostru ca să modelăm materia, fie pentru a o face mai subtilă, fie a o condensa. Aceste două operaţii sunt denumite de alchimişti „solve" şi „coagula", şi numai sufletul este capabil să le realizeze. Nici spiritul, nici corpul nu o pot face, dar sufletul, da.

Dacă vom căuta acum corespondenţele acestei clasificări corp, suflet, spirit, cu corpul uman, vom descoperi că spiritul corespunde capului, corpul, regiunii stomacului, iar sufletul, celor două braţe. Este foarte interesant, deoarece sufletul are tocmai două funcţii: a condensa şi a dilua; a proiecta spre înalt şi a atrage în jos. Aceste două procese sunt deopotrivă reprezentate de litera ebraică Alef A. Alef este rezumatul unei întregi ştiinţe privind activitatea sufletului. Sufletul este intermediarul dintre cer şi pământ: el conduce spre cer curenţii pământului şi atrage pe pământ curenţii cerului.

Sufletul este deci polarizat, el este constituit din doi curenţi care, în corpul fizic, sunt reprezentaţi de cele două mâini. Spiritul conduce, ordonă, luminează, dar el nu poate atinge materia. Sufletul este cel care, prin intermediul mâinilor, lucrează asupra materiei, o modelează, o dizolvă, o condensează, o încălzeşte, o cristalizează. Evident, a afirma că sufletul se manifestă prin intermediul braţelor şi

al mâinilor este o manieră neaşteptată de a prezenta lucrurile. Ne gândim în general că sufletul se exprimă prin intermediul ochilor. Da, desigur, el se poate manifesta peste tot. Dar, în mod simbolic, capul cu creierul, ochii etc reprezintă mai degrabă regiunea spiritului; sufletul are şi el o locuinţă acolo, desigur, el are nişte locuinţe în înalt şi jos, dar regiunea sa nu este capul, sunt mâinile. Spiritul luminează, conduce, ordonă, dar dacă nu ar exista mâinile, nu ar exista nicio realizare în materie. Omul face totul prin mâini, prin suflet.

În suflet se găsesc cei doi curenţi magici ai atracţiei și respingerii, iar aceşti doi curenţi se exprimă deopotrivă prin mâini. În Cabală, aceşti doi curenţi sunt reprezentaţi prin stâlpul central al milei și cel al severităţii. Dar, atenţie, severitatea nu înseamnă ură, fiindcă în Arborele Sefirotic există un loc pentru justiţie, pentru severitate, dar nu pentru ură. După cabalişti, celor zece sefiroţi ai Pomului Vieţii care sunt o reprezentare a lumii divine, li se opun alţi zece sefiroţi care sunt ca proiecţia lor răsturnată şi reprezintă deci lumea infernală. În acest arbore inversat se găseşte deci ura: lui Gheburah care reprezintă regiunea justiţiei i se opune astfel regiunea cruzimii, a urii. Şi așa mai departe pentru celelalte… Dar eu nu doresc să vorbesc despre aceasta.

Arborele Sefirotic

Atunci când Iacov a văzut acea scară de lumină în lungul căreia îngerii urcau şi coborau, el se afla în regiunea planului astral şi a planului mental. De aceea inima şi plămânii se găsesc între cap şi stomac, în această regiune intermediară ce corespunde sufletului. Iar braţele sunt manifestările sufletului într-o direcţie sau alta. Aşadar braţele vin din regiunea sufletului. Inteligenţa Supremă a creat totul

după nişte corespondenţe nemaipomenite.

Da, este foarte clar, braţele aparţin regiunii sufletului. Iar ochii, urechile, gura, nasul nu sunt plasate sub picioare, ci sus în regiunea spiritului, pentru a observa lucrurile, a le asculta, a le gusta, a le înţelege. Şi în acest caz lucrurile sunt clare, este ceea ce trebuie explicat copiilor. Lor nu li se explică niciodată de ce corpul este construit în acest fel, de ce ochii se află într-un anumit loc, picioarele în altul… Aceasta i-ar putea lumina şi ajuta mai târziu să rezolve atâtea probleme! Iată ce ar trebui să îi înveţe educatorii pe copii!… Evident, dacă un inspector ar sosi în acel moment, acest gen de lecţii nu i-ar părea foarte… „catolic”, dar de ce se învaţă în şcoli tot felul de lucruri, şi nu esenţialul?

Desigur, tot ce vă spun aici rămâne foarte teoretic. Pentru a şti ce este sufletul, trebuie să mergeţi să îl vedeţi… Da, orice s-ar spune, nu se poate explica atât de bine ce este sufletul, trebuie să îl vedeţi. Oare sufletul se poate vedea? Bineînţeles, este posibil, fiindcă el este materializat, dintr-o materie atât de uşoară, de subtilă, de diafană, încât pare invizibil, dar în realitate sufletul se poate vedea. Veţi întreba: „Oh, povestiţi-ne cum arată. Are nişte forme?” Da, el are nişte forme, dar în acelaşi timp nu are forme. Este o materie foarte fluidă care se mişcă, care respiră şi este atât de viu, atât de schimbător, încât ia toate culorile, toate formele… Şi fiindcă sufletele se pot vedea, ele se pot şi clasifica. Se poate observa că o anumită persoană, în ciuda bijuteriilor, zorzoanelor, decoraţiilor sau machiajelor sale, are un suflet întunecat, oribil, iar la o alta, în ciuda hainelor vechi, rupte şi murdare, câtă lumină, ce expresie, câtă frumuseţe!…

Dragii mei, sufletul este o realitate, chiar dacă contemporanii care studiază psihologia, adică „ştiinţa sufletului”, nu cred în suflet! O psihologie care se face fără suflet este cu adevărat nostimă. Oare se află ei în adevăr?

Da. Veţi spune că mă contrazic… Nu, trebuie să mă înţelegeţi: totul este adevărat, dar trebuie văzut în ce fel este adevărat. Dacă pentru voi un lucru este adevărat, aceasta vă mulţumeşte. Dacă spuneţi: „Nu există Dumnezeu”, este adevărat, în voi nu există Dumnezeu fiindcă afirmaţi că El nu există. Dacă spuneţi: „Eu nu cred în

suflet”, ei bine, este deopotrivă adevărat, sunteţi lipsiţi de suflet, fiindcă dacă aţi avea unul, l-aţi simţi. Din moment ce îl negaţi, înseamnă că nu îl aveţi. Totul este mereu adevărat, existenţa şi nonexistenţa, aceasta depinde numai din ce punct de vedere le consideraţi.

Iisus vorbea exact în acest sens, afirmând că fiecăruia îi va fi dat după credinţa sa. Totul se găseşte aici. Chiar dacă credeţi că sunteţi persecutaţi de hoţi, nu există îndoială, sunteţi persecutaţi de hoţi; şi chiar dacă nu îi vedeţi, hoţii se află în interior. Iar dacă vă închipuiţi că vorbiţi cu spiritele, şi acest lucru este adevărat; dar care este gradul de evoluţie al acelor spirite, este o altă problemă… Fiindcă există anumite categorii de spirite cărora le place mult să îi înşele pe oameni. Aceasta vă uimeşte? Ei nu, nu trebuie să fiţi uimiţi: există spirite ale întunericului care se distrează mult jucând feste oamenilor. Câţi oameni nu frecventează spiritele, le vorbesc, fac negoţ cu ele! Ei o afirmă, şi este adevărat, numai că trebuie văzut despre ce spirite este vorba.

Tot ce vă explic este conţinut în litera Alef, prima literă a alfabetului ebraic. Dar este şi mai semnificativ atunci când ne amintim că Hristos a spus: „Eu sunt Alfa şi Omega”, adică Alef şi Tav. Eu sunt Alef înseamnă: „Eu sunt acela care lasă să treacă elementele de la pământ la Cer şi de la Cer la pământ. Eu fac să coboare binecuvântările Cerului şi ajut sufletele să urce. Pentru a ajunge la Cer, trebuie să treceţi prin mine”. De ce nu am învăţat să adaptăm lucrurile, să facem analogii între diversele pasaje ale unui text pentru a înţelege exact semnificaţia lor?

Totul se găseşte în Biblie, dar explicaţiile sunt răsfirate. De exemplu, în Apocalipsă există tot felul de imagini, dar ele nu sunt plasate în ordine, aşa cum ne-am închipui în mod obişnuit. Unele se află la capitolul douăzeci şi unu deşi corespund primului capitolul, sau invers. Exact ca nişte cărţi de joc aruncate pe masă la întâmplare. Iniţiatul ia aceste cărţi, le pune în ordine şi citeşte. Mai târziu vor exista nişte lecturi cu aceste cărţi. Veţi fi învăţaţi de asemenea cum puteţi să citiţi numerele; vi se va da semnificaţia lor şi veţi vedea tot ce ele vă pot revela. Iar pentru cuvintele şi frazele care în aparenţă nu au

nicio legătură unele cu altele, veţi vedea că, dacă faceţi analogii, fiecare o explică pe cealaltă şi rezultă un ansamblu foarte logic.

În natură, ca şi în Cărţile Sfinte, totul este dispersat şi lucrurile trebuie legate între ele pentru a le descifra. Veţi spune: „Dar cum?...”. Există în om o fiinţă care cunoaşte totul, care poate totul, care vede totul, dar omul o neglijează, se separă de ea, nu vrea să se identifice cu ea. Desigur, această identificare nu se face dintr-odată, este nevoie de timp pentru a o realiza. Iisus nu s-a identificat imediat cu Eul său Superior, el avea treizeci de ani când Duhul Sfânt a coborât asupra sa sub forma unui porumbel. Veţi spune: „Da, dar de ce pentru Iisus a fost la treizeci de ani... şi la noi, la nouăzeci şi nouă de ani nu s-a produs încă!” Pentru a vă consola, vă voi spune că nu există vreo diferenţă între Iisus şi voi (să nu mă înţelegeţi greşit!), dar că Iisus a primit o misiune ce era în acord cu ceea ce trăise deja în încarnările sale anterioare, şi deopotrivă cu evenimentele cosmice ce trebuiau să se desfăşoare în vremea sa. El trebuia să se manifeste în acel moment, deci în cazul său totul a fost accelerat. Şi pentru alţii la fel, dar ei au murit adesea foarte tineri. Da, au existat genii, mari genii, care la optsprezece ani au creat deja nişte capodopere nemuritoare, dar nu au trăit niciodată mult timp.

Desigur, se întâlnesc excepţii, mari genii care au murit la o vârstă înaintată; dar deseori, în viaţa obişnuită, buruienile rezistă mai mult fiindcă sunt mai bine agăţate de pământ! Priviţi-i pe cei zgârciţi sau egoişti, ei trăiesc foarte mult deoarece nu vor să plece; ei se agaţă de pământ, îl aspiră, iar atunci lumea invizibilă spune; „Bine, să îi mai lăsăm puţin, fiindcă dacă vin la noi, trebuie să ne astupăm nasul şi urechile. Cel puţin, atât timp cât sunt departe, ei nu ne mai necăjesc”. Şi ei sunt reţinuţi ceva mai mult timp pe pământ. În timp ce, Cerul este obligat să îi invite pe cei minunaţi, de aceea toate fiinţele angelice pleacă foarte repede.

Dar să nu mă înţelegeţi greşit. Eu nu doresc să spun că toţi cei care mor tineri sunt nişte îngeri şi toţi bătrânii nişte buruieni! Nu, există fiinţe care vor rămâne poate secole pentru a-şi îndeplini lucrarea lor pe pământ.

Veţi spune: „Oare este posibil să trăim mai multe secole?” Da, de

exemplu Matusalem a trăit aproape zece secole... Iar vârsta lui Babaji nu este cunoscută. Dacă câteva creaturi au trăit sau trăiesc încă atât de mult timp, înseamnă că toate creaturile au această posibilitate. Numai că, ele nu profită, pentru că există ceva ce înlătură această posibilitate. Nu s-a decretat niciodată că viaţa unui om nu trebuie să depăşească optzeci, nouăzeci sau o sută de ani. Ea poate dura mii de ani: omul este o maşină foarte perfecţionată, pregătită să reziste mult timp. Dacă nu rezistă, este pentru că a fost demolată şi nimic nu mai funcţionează. Dar dacă o curăţăm, dacă îndepărtăm toate deşeurile, curenţii vor circula din nou. Sufletul este cel care are proprietatea de a însufleţi corpul. Intrând în corp, străbătându-l, el îi dă sânge, adică declanşează circulaţia energiilor. Iar când pleacă, totul se opreşte. Totuşi nu trebuie să confundăm sufletul cu suflul vital: sunt două entităţi diferite, deşi între ele există nişte legături.

Putem defini în mai multe feluri sufletul, dar ceea ce îl exprimă cel mai bine este imaginea trunchiului de copac sau a scării lui Iacov. Puteţi afirma apoi tot ce doriţi, că este electricitate, un fluid, o emanaţie, un magnetism, o căldură, va fi mereu ceva adevărat, dar niciunul dintre aceşti termeni nu va indica funcţia esenţială a sufletului care este de a servi ca intermediar. Dacă vreţi, eu pot compara sufletul cu nişte cleşti... da, cu acei cleşti cu care se învârt cărbunii în vatră. Veţi spune: „Cum aşa? Desconsideraţi sufletul!” Nu chiar. Sufletul este un cleşte viu cu ajutorul căruia atingeţi focul fără să vă ardeţi: deci, un instrument, un intermediar.

Vă voi arăta acum cum mă folosesc de cheia analogiei pentru a clarifica anumite probleme. Ţinând cont de faptul că toate lucrurile sunt făcute după aceleaşi principii – cu câteva mici modificări – regăsim peste tot aceeaşi împărţire în trei: formă, conţinut, sens, sau corp, suflet, spirit.

Luaţi un ou, şi el vă va explica totul. El vă va spune: „Dragul meu, eu sunt făcut după legile universale, eu sunt construit ca universul, dar la o scară foarte mică. Sparge-mă. Ce vezi? Gălbenuşul care conţine germenul vieţii; albuşul, adică albumina care hrăneşte germenul; apoi coaja care le protejează. Eu sunt făcut după imaginea universului, iar tu îmi semeni. (Desigur, în loc să spună că oul se aseamănă cu omul, el

spune că omul se aseamănă cu oul. Ce tupeu are acest ou!) Gălbenuşul este spiritul; albuşul este sufletul; coaja este corpul”. Vedeţi dar că oul are dreptate. Germenul se află deci în centru; albul, la mijloc; iar coaja, la periferie.

Celula este deopotrivă alcătuită după aceeaşi schemă; numai numele (nucleu, citoplasmă şi membrană) sunt diferite. Ce se întâmplă când se sparge coaja unui ou? Totul se scurge şi viaţa dispare. Atunci când corpul este distrus, viaţa dispare, sufletul şi spiritul îl părăsesc.

Iar acum, ce este sufletul? Asemenea albuşului de ou, sufletul este purtătorul tuturor elementelor nutritive necesare menţinerii vieţii. Dar viaţa vine din spirit: germenul nu se găseşte în albuş, el se află în gălbenuş. La fel, adevărata viaţă se găseşte în spirit, iar sufletul o alimentează, o susţine şi o determină să circule. De unde ştiu aceasta? Fiindcă este evident, se află în faţa noastră, natura a etalat totul sub ochii noştri!… La fel se întâmplă şi cu sâmburii de strugure. În sâmbure, ca şi în nucleul celulei, se află germenul vieţii; sufletul se găseşte împrejur; iar coaja este corpul fizic. Atunci când vă hrăniţi, vă hrăniţi mereu cu viaţa care se găseşte în suflet, dar care vine de mult mai departe, din spirit. Şi ce faceţi cu sâmburele? Nu îl mâncaţi, îl plantaţi. Iată iubirea, înţelepciunea şi adevărul: adevărul se află în sâmbure; cu iubirea ne hrănim; iar înţelepciunea este învelişul. Da, înţelepciunea este tot ce este înscris în exterior, în formă. Cu iubirea ne hrănim, ea este viaţa. Iar adevărul este ceea ce plantăm pentru ca viaţa să continue. Iată cât este de clar! Şi aici există deopotrivă un spirit, un suflet şi un corp.

Să întrebăm din nou natura unde mai putem întâlni corpul, sufletul şi spiritul. Ea ne va răspunde: în cele patru elemente. Unde este corpul? Este pământul. Unde este sufletul? Este apa şi aerul. Unde este spiritul? Este focul. Dar de ce două elemente pentru suflet? V-am spus deja, sufletul este dublu şi leagă celelalte două regiuni, corpul şi spiritul. În acelaşi fel, apa comunică cu pământul, iar aerul cu focul. Apa hrăneşte pământul, iar aerul hrăneşte focul. Apa şi aerul reprezintă sufletul care hrăneşte pământul şi focul. Întreaga circulaţie se găseşte aici: apa urcă şi coboară, iar aerul la fel.

Aşa cum am văzut adineauri, sufletul este compus din corpul

astral şi corpul mental inferior, fiind străbătut deci de doi curenţi, unul care este sentimentul, şi celălalt care este gândul. Apa este sentimentul şi aerul este gândul; ele circulă între pământ şi foc. Aerul alimentează focul, care s-ar stinge fără el, în timp ce apa hrăneşte pământul; pământul ar deveni steril în lipsa apei. Iată deci aici o altă împărţire: în 4. Dar eu simt că 4 vă displace… Întrebaţi: „Dar cum 3 poate să facă acum 4? Nu „merge" deloc!"… Ba da, „merge" foarte bine dacă vă gândiţi că sufletul este reprezentat prin cele două elemente, aerul şi apa, care urcă şi coboară ca el. Oare pământul urcă şi coboară?…

Ceea ce mai trebuie înţeles este că spiritul, sufletul şi corpul sunt de aceeaşi esenţă, deşi diferă ca natură, funcţie şi aspect. Diferenţa constă numai în gradul de materializare: corpul este spiritul condensat; spiritul este corpul imponderabil; iar sufletul este intermediarul dintre cele două.

Să luăm exemplul apei. Desigur, ea se găseşte cel mai des în stare lichidă, dar există şi în stare solidă (gheaţa), sau gazoasă (vapori). Este mereu apă, mereu aceeaşi substanţă, dar într-o stare mai mult sau mai puţin subtilă sub efectul căldurii. Gheaţa este solidă, dar nu este decât o aparenţă; în realitate, ea este de o natură mai subtilă, fiindcă poate redeveni lichidă sau în stare de vapori.

Corpul, sufletul şi spiritul sunt deci o aceeaşi substanţă, dar într-o stare mai mult sau mai puţin condensată sau subtilă. De aceea alchimiştii ne învaţă că există numai o materie unică şi că din această materie, prin grade diferite de condensare, au fost produse metalele, cristalele, florile, carnea animalelor, a oamenilor, aerul, focul etc… Cât de corect au observat ei! Corpul este o condensare a spiritului, spiritul este materie revenită la starea de energie pură. De aceea alchimiştii mai afirmă că prin cele două operaţii „solve" (a dizolva) şi „coagula" (a condensa) sunt posibile toate transformările. Cum? Prin căldură. Căldura, gradul mai ridicat sau mai mic de căldură acţionează asupra materiei pentru a-i da o densitate mai mică sau mai mare. Focul este deci agentul magic care dă fiecărui lucru forma şi natura sa, aurul posedă o anumită cantitate de căldură, argintul o alta, plumbul o alta etc. Dacă discipolul găseşte acest foc, acest agent magic, el poate transmuta plumbul, argintul sau fierul în aur, şi invers, să transforme

aurul în fier etc… Numai că, acest foc al alchimiştilor nu era desigur focul suflătorilor în sticlă şi al forjorilor, ci focul subtil, focul ascuns, focul filosofic.

Înţelegeţi acum mai clar ce este sufletul? Este linia de legătură, este viaţa pe care o beţi, cu care vă hrăniţi. Da, acest spaţiu dintre gălbenuşul oului şi coajă, dintre centrul cercului şi periferia sa, întreg acest spaţiu este sufletul. Spiritul este un punct aproape imperceptibil, în timp ce sufletul este o imensitate deoarece, pentru a putea hrăni spiritul, sufletul trebuie să fie imens. Spiritului îi este foame şi se hrăneşte cu sufletul, şi trebuie ca sufletul să fie infinit pentru a-l satisface. Observaţi însă că, deşi sufletul îl hrăneşte, spiritul rămâne mereu un punct, mărimea sa nu creşte.

Luaţi o lumânare şi ea vă va explica totul. Atunci când aprindeţi o lumânare, aveţi în faţa voastră cele patru elemente: pământul, apa, aerul şi focul, şi cele trei principii: corp, suflet şi spirit. Corpul, pământul este lumânarea; sufletul este apa şi aerul (apa este ceara care se topeşte, iar aerul hrăneşte flacăra); iar spiritul este focul. Pentru ca flacăra să existe, ea trebuie să se alimenteze… Dar cum nu se poate hrăni decât consumând alte materiale, lumânarea se micşorează fiindcă flacăra o înghite. Sufletul este ceea ce alimentează flacăra; iar în lumânare, sufletul este reprezentat prin apă, ceara care se topeşte (dacă nu s-ar fi topit, flacăra nu ar fi putut să se alimenteze) şi prin aer, fără de care flacăra s-ar fi stins deopotrivă. Sufletul hrăneşte spiritul, flacăra, iar această flacără, care este mereu dreaptă, se asemănă cu Iod y, a zecea literă a alfabetului ebraic care este un simbol al spiritului. Ce înseamnă când spunem despre cineva că este „mână spartă”? Că nu se menajează, că se lasă pradă prea mult sentimentelor, emoţiilor şi pasiunilor sale; el arde, el arde şi îşi risipeşte rezervele corpului fizic, lumânarea sa.

Se pot găsi atâtea definiţii pentru suflet încât putem cădea în ridicol. Dar iată încă una: sufletul este un depozit alimentar, da, un mare depozit alimentar. Veţi spune: „Dar această definiţie nu are nimic religios, nimic mistic!” Este posibil, dar aceasta este realitatea. Totul se leagă, totul este clar, nimic nu se contrazice. Şi să nu afirmaţi că, dacă lumânarea are o formă, iar oul o alta, nu există nicio legătură. Este

acelaşi principiu sub diferite forme şi în diferite combinaţii şi aplicaţii. Creatorul s-a distrat plămădind dintr-un singur lucru multiple variante. Este ce spune Hermes Trismegistus în Tabla de Smarald: „Şi cum toate lucrurile sunt Unu şi provin din Unu, prin mijlocirea lui Unu, tot aşa toate lucrurile s-au născut din acest lucru unic prin potrivire”.

După schema pe care v-am dat-o adineauri, corpul eteric aparţine planului fizic. Corpul eteric este încă corpul fizic, dar este partea sa cea mai subtilă, un soi de abur, nişte emanaţii ce formează în jurul acestuia un fel de atmosferă înconjurătoare. Corpul eteric face parte din corpul fizic, este aburul corpului fizic, dacă doriţi, dar nu este încă sufletul. Sufletul urmează după corpul eteric, este regiunea unde încep sentimentele şi gândurile. Iar spiritul? Spiritul este o repetiţie a sufletului în planul superior.

Spiritul este deci şi regiunea gândurilor şi a sentimentelor, dar nişte gânduri şi sentimente de cea mai mare puritate, de cea mai mare lumină. În spirit nu se găseşte nimic obscur, nimic impur, în timp ce în suflet răul se poate amesteca cu binele. Cum el este un intermediar între corp şi spirit, o jumătate este întunecată de corpul fizic şi cealaltă jumătate este purificată de spirit.

Iată încă un aspect ce nu este limpede în filosofie. Iar în limbajul obişnuit, este şi mai rău, se foloseşte cuvântul „spirit” oricum. Se spune: „spirit rău, spirit duplicitar, spirit viclean”... Nu, spiritul nu este duplicitar sau viclean, ci intelectul, sau sufletul, fiindcă el conţine deopotrivă latura bună şi cea rea. Toate aceste expresii auzite peste tot nu sunt deci corecte, ele nu sunt bazate pe o adevărată cunoaştere a fiinţei umane. Spiritul nu poate conţine niciodată ceva rău sau murdar, altminteri nu mai este spirit. Nucleul este depozitarul vieţii şi trebuie să se afle într-o stare de puritate perfectă. Deci spiritul, spiritul care vine de la Dumnezeu este absolut pur şi luminos. Nu trebuie să confundăm totul.

Observaţi că flacăra constituie deja un limbaj. Ce face ea? Ea arde toate impurităţile, fiindcă în foc nu se găseşte nicio impuritate, şi el îl acceptă numai pe cel care este de aceeaşi puritate ca a sa. În timp ce apa şi aerul pot fi poluate... Mă gândesc la acea apă pe care am văzut-o când am călătorit în India!... Veţi întreba: „Ah, fluviul Gange?”

Nu, există şi mai rău ca Gangele. Aproape de Bombay se găseşte o insulă denumită Elefanta. Această insulă este celebră din cauza templelor săpate în stânci; sunt un fel de grote ce conţin nişte statui colosale ale divinităţilor: Brahma, Vișṇu, Şiva etc… Eu am vizitat această insulă, este un loc de pelerinaj, dar ca în multe locuri religioase din India, există un vacarm îngrozitor. Lângă aceste grote se află un bazin, fiindcă fiecare templu este considerat ca un microcosmos, reflectare a macrocosmosului, și posedă în principiu un bazin ce simbolizează oceanul primordial. Dar apa din acest bazin era stătătoare, nu era împrospătată cu siguranţă niciodată. Nu numai că era murdară, dar era verzuie, și eram uimit să văd cum numeroşi pelerini beau din ea. Pentru ei microbii nu existau, nu auziseră niciodată vorbindu-se despre așa ceva, şi mureau apoi fără să ştie de ce! Ei beau din această apă pentru a primi anumite influenţe sacre, eu nu le reproşez… O apă impregnată de atmosfera mistică a unui loc sacru poate fi în anumite cazuri sfinţită. Dar totuşi, legile fizice există şi nu trebuie neglijate: o apă atât de poluată are nişte efecte fizice nocive, chiar şi asupra acelora care cred în puterea ei spirituală.

Observaţi deci că apa şi aerul acceptă impurităţile, numai focul nu le acceptă, el le arde. În timp ce pământul le absoarbe pe toate, este însușirea sa, el este ca un magnet care atrage tot ce este murdar şi impur pentru a-l transforma apoi în laboratoarele sale. De aceea, atunci când simţiţi o tulburare, o agitaţie, o nelinişte, daţi-le pământului. Săpaţi o mică gaură, puneţi-vă în ea degetele şi vorbiţi-i pământului ca unei fiinţe inteligente, cerându-i să preia tot ce vă tulbură. Credeţi-mă, el nu se va simţi nici nefericit, nici jignit, el va lua tot, iar voi veţi fi uşuraţi, eliberaţi. În trecut se cunoşteau toate aceste lucruri, dar acum ele s-au pierdut… Atunci când simţiţi o durere, o greutate, daţi-le pământului, el le va lua.

Apa primeşte şi ea impurităţile, de aceea atunci când facem o baie sau un duș, ne calmăm dintr-odată; dar nu ne întrebăm nici măcar de ce, fiindcă facem totul în mod automat. Chiar şi aerul posedă această proprietate. Atunci când nu vă simţiţi bine, ieşiţi la aer, veţi simţi că vântul vă înlătură poverile. Dar pentru ca aceste metode să devină cu adevărat eficiente, trebuie să faceţi constant aceste exerciţii.

Simţiţi că aveţi acum nişte noţiuni mai clare despre suflet? Regăsim peste tot spiritul, sufletul, corpul, în diferite combinaţii, dar corespondenţele, rolurile, aplicaţiile sunt absolut aceleaşi. Bine, doriţi să ştiţi unde se mai găsesc corpul, sufletul şi spiritul? Ei bine, priviţi: nu-i aşa că femeile poartă întotdeauna cu ele mici flacoane cu parfum (pe care le deschid din când în când, mai ales când trebuie să meargă la o întâlnire cu iubitul lor!), ei bine, sticluţa este corpul; lichidul este sufletul; iar parfumul, această emanaţie subtilă, este spiritul. Lichidul hrăneşte parfumul; atunci când nu mai este lichid, nu mai există nici parfum, rămâne numai flaconul, şi cum nu apreciem niciodată o sticlă goală, o aruncăm. La fel, când un om moare, el este îngropat; atunci când nu mai există nici suflet, nici spirit, când rămâne numai corpul, se spune: „Îngropaţi-l!” Dar de ce închidem ermetic un flacon cu parfum? Pentru că, dacă el este deschis, parfumul se evaporă. Spiritul este foarte volatil, el se simte încătuşat în sticluţă şi nu îi place să fie lipsit de libertatea sa, el vrea să se întoarcă mereu spre patria sa, spre Izvor. De aceea, pentru a-l reţine, trebuie să îi dăm hrană, adică suflet, şi să îl închidem ermetic. Vă este mai clar acum?

Ce se întâmplă atunci când mâncăm? Partea cea mai grosieră din alimente pătrunde în corp pentru a forma şi a consolida scheletul, în timp ce partea subtilă trece în sânge pentru a aduce organismului toate elementele nutritive, inclusiv sistemului nervos. Vedeţi, există întotdeauna acelaşi principiu: sângele, adică lichidul sau sufletul este cel care hrăneşte. Cât despre spirit care este reprezentat de sistemul nervos, este şi el hrănit la rândul său. Deci, sistemul digestiv (corpul), sistemul circulator şi respirator (sufletul), sistemul nervos (spiritul), iată cum mai regăsim această structură triplă în organism. Sângele este cel care hrăneşte, care alimentează; el hrăneşte chiar şi nervii. De aceea, atunci când omul îşi purifică corpul şi îşi purifică deopotrivă şi sângele, adică sufletul, îi oferă spiritului său cele mai bune condiţii de manifestare. Vedeţi, totul se leagă. De ce nu vedem nimic, când toate se află zilnic sub ochii noştri?

Voi mai adăuga acum ceva ce vă va ajuta să găsiţi o metodă de lucru. Atunci când Iniţiaţii vă fac revelaţii, ei acţionează asemenea naturii: ei nu vă dau decât jumătate, iar voi trebuie să găsiţi cealaltă

jumătate. Aţi citit „Contele de Monte Cristo”? Vă amintiţi că există în acest roman o scrisoare care dezvăluie secretul comorii, dar lipseşte o jumătate din această scrisoare, iar eroul trebuie să o caute pentru a descoperi acest secret. Totul este aşa în viaţă. De altfel, de ce credeţi că ne căutăm „jumătatea”? Este cealaltă jumătate a scrisorii rupte; o căutăm pentru a o putea, în sfârşit, citi! Pur şi simplu. Fiecare este jumătatea paginii care dezvăluie secretul şi trebuie să caute cealaltă jumătate!

Atunci când se spune: „La început era Cuvântul”, este tot o afirmaţie pe jumătate. Unde se află cealaltă jumătate? Voi sunteţi cei care trebuie să aflaţi… Urechile reprezintă pur şi simplu cealaltă jumătate! De ce? Deoarece cuvântul nu are niciun sens dacă nu există urechi pentru a-l auzi. Cuvântul este principiul masculin, emisiv, şi trebuie subînţeles principiul feminin, receptiv: urechile. Dacă cuvântul nu ajunge undeva în urechi pentru a fi auzit, apreciat şi înţeles, el devine inutil. Iar când vorbim despre o cheie, chiar dacă nu menţionăm încuietoarea, ea este subînţeleasă. Vedeţi cum sunt lucrurile…

Simţiţi acum că lucrurile încep să se ordoneze în mintea voastră? Da, le simţiţi? Ei bine, este esenţialul! Trebuie să lucraţi zilnic pentru ca, în înţelegerea voastră, fiecare lucru să îşi afle adevăratul loc.

Sèvres, 24 aprilie 1962

Omraam Mikhaël Aïvanhov

SUFLETUL,
instrument al spiritului

EDITURA PROSVETA

Omraam Mikhaël Aïvanhov

SUFLETUL, INSTRUMENT AL SPIRITULUI

Întrebare: *Maestre, ne puteţi spune ce este sufletul*?

Pentru a răspunde la întrebarea voastră, voi începe prin a vă vorbi despre diferitele modalităţi prin care un anumit număr de religii şi sisteme filosofice au încercat să înţeleagă şi să explice fiinţa umană, delimitând în ea diferite principii.

Hinduşii au ales clasificarea în 7 ce a fost apoi adoptată de teozofi. Astrologii s-au oprit asupra lui 12 în corespondenţă cu cele 12 semne zodiacale, iar alchimiştii asupra lui 4, după cele 4 elemente. Cabaliştii au ales totuşi 4, deoarece ei disting patru lumi, sau 10 din cauza celor zece sefiroţi. În religia vechilor perşi, mazdeismul apoi maniheismul, omul este împărţit în 2 după cele două principii ale binelui şi răului, ale luminii şi întunericului: Ormuză şi Ahriman; în timp ce, în opoziţie cu această teorie, unii afirmă că omul este o unitate indivizibilă. În creştinism, se întâlneşte adesea clasificarea în 3: corp, suflet, spirit, şi vom reveni imediat asupra acestei clasificări terţiare. Voi mai adăuga că anumiţi esoterişti au ales împărţirea în 9 fiindcă ei repetă pe 3 în cele trei lumi fizică, spirituală şi divină.

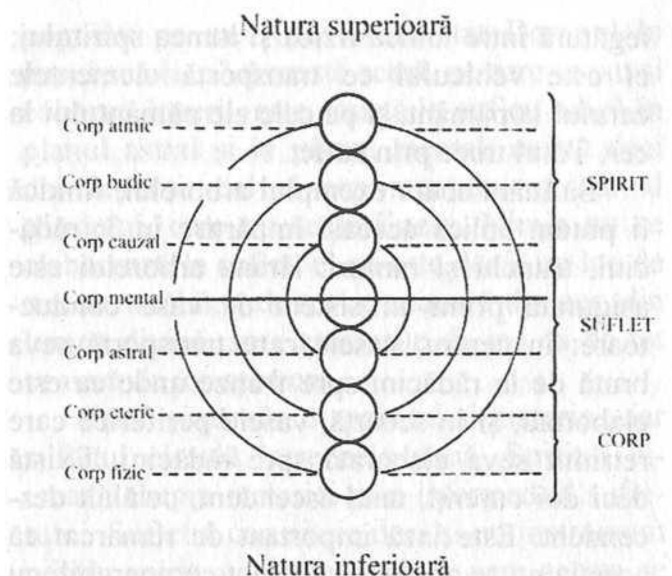
Unde este adevărul? La toţi. Depinde din ce punct de vedere considerăm omul. Fie că este 1, 2, 3, 4, 7, 9, 10, 12, toţi se află în adevăr. Putem merge mai departe şi să îl împărţim în 3 ori 12, adică 36, şi încă în 2 ori 36 = 72, şi chiar mai mult în 2 ori 72 – 144.36 – 72 – 144 reprezintă ordinea în care aceste numere sunt studiate în Cabală şi ele sunt semnificative. Dar se poate observa că 3 este cel care revine deseori: 3 ori 3 = 9; 3 ori 4 = 12; 3 ori 12 = 36 etc… cele 36 de genii. Iar 2 ori 36 = 72 sunt cele 72 de nume ale Domnului, Şem Hameforaş. Se spune că acela care cunoaşte cele 72 de nume ale Domnului poate comanda tuturor geniilor planetare…

Cabaliştii şi Iniţiaţii nu au ales toate aceste numere datorită hazardului. Să luăm ca exemplu numărul 72. În Zodiac, punctul vernal, care este punctul de intersecţie al ecuatorului şi al planului eclipticii, regresează cu un grad la fiecare 72 de ani. 72 este numărul de bătăi pe minut al inimii umane. Cât despre ritmul respirator, el este 18 pe minut, iar 18 reprezintă exact a patra parte din 72…

În mişcarea stelelor şi a planetelor, în succesiunea sau repetiţia numeroaselor fenomene din natură, înţelepţii din trecut au observat o anumită regularitate, adică nişte ritmuri care se exprimă prin unele numere. Ei au utilizat aceste numere, foarte semnificative, pentru a expune anumite idei şi, în funcţie de aspectul pe care doreau să îl prezinte, foloseau un număr sau altul. Eu procedez la fel. Din comoditate, eu clasific adesea omul în 2: natura inferioară sau personalitatea, şi natura superioară sau individualitatea, deoarece această clasificare uşurează înţelegerea anumitor probleme. Pentru alte explicaţii, eu aleg împărţirea în 3, sau în 6, sau în 7, dacă ea mi se pare mai semnificativă. Aceste clasificări sunt numai nişte mijloace comode de prezentare a unui anumit aspect al realităţii; niciunul nu îl contrazice pe celălalt, fiindcă fiecare este adevărat dintr-un anumit punct de vedere.

Fiinţa umană este de o asemenea complexitate fizică şi psihică încât am putea-o clasifica la infinit. Să luăm numai exemplul anatomiei: nicio planşă nu ne poate explica dintr-odată elementele corpului, de aceea anatomiştii au trebuit să extindă numărul de planşe: cele ale sistemului osos numai cu scheletul, cele ale sistemului circulator cu arterele, venele, capilarele, cele ale sistemului muscular, cele ale sistemului nervos etc… Este mereu fiinţa umană, dar prezentată de fiecare dată sub un aspect diferit, fiindcă este imposibil ca intelectul să o perceapă în ansamblul ei. La fel procedează şi geografii. Ei nu pot prezenta pe o aceeaşi hartă toate aspectele unei ţări, de aceea ei desenează hărţi fizice în care sunt indicate oceanele, fluviile, munţii, câmpiile… nişte hărţi geologice ce indică vârsta şi natura terenurilor… şi mai există diferite hărţi economice, hărţi politice etc. Acelaşi lucru se întâmplă în toate domeniile. La fel ca şi anatomiştii şi geografii, Iniţiaţii se folosesc deci de anumite clasificări în funcţie de aspectul pe care doresc să îl ilustreze.

Acum, pentru a explica ce este sufletul, ne putem oprim asupra clasificării în 7, cea a hinduşilor şi a teozofilor. Vă voi spune că omul este constituit din 7 corpuri: fizic, eteric, astral, mental, cauzal, budic şi atmic.

Dacă dorim acum să suprapunem această clasificare în 7 cu cea în 3 (corp, suflet, spirit) cu care occidentalii sunt mai obişnuiţi, este posibil. În această împărţire în 3, „corpul” corespunde planurilor fizic şi eteric care sunt strâns legate; „sufletul” corespunde planului astral şi planului mental; „spiritul”, planurilor cauzal, budic şi atmic. Deci, pentru spirit există 3 regiuni, pentru suflet, 2, iar pentru corp deopotrivă 2. După această schemă, se observă că sufletul este un intermediar, o legătură între lumea fizică şi lumea spiritului; el este vehiculul ce transportă elementele cerului la pământ, şi pe cele ale pământului la cer. Totul trece prin suflet.

Să luăm acum exemplul arborelui, fiindcă îi putem aplica aceeaşi împărţire în 3: rădăcini, trunchi şi ramuri. Hrana arborelui este asigurată printr-un sistem de vase conductoare: în centru, vasele care transportă seva brută de la rădăcini spre frunze unde ea este elaborată; şi în scoarţă, vasele periferice care retrimit seva elaborată spre rădăcini. Există deci doi curenţi, unul ascendent, celălalt descendent. Este însă important de remarcat că aceştia nu se amestecă, ei sunt comparabili cu cei doi curenţi arterial şi venos din corpul omenesc: sângele din vene nu se amestecă nici el cu sângele din

artere, altfel apare maladia albastră.

Sufletul este deci acea regiune intermediară străbătută de curenţii care se deplasează de la pământ la cer şi de la cer la pământ şi care sunt simbolizaţi în Facerea de scara lui Iacov. „Ajungând însă la un loc, a rămas să doarmă acolo… Şi a visat că era o scară, sprijinită pe pământ, iar cu vârful atingea cerul; iar îngerii lui Dumnezeu se suiau şi se pogorau pe ea. Apoi S-a arătat Domnul în capul scării…”. Această scară, pe care urcau şi coborau îngerii, este situată în suflet, adică în planul astral şi în planul mental; există deci doi curenţi: cel al sentimentului şi cel al gândului, care nu se întâlnesc. Nimic nu se elaborează în suflet, el nu este decât un loc de trecere străbătut de tot ce coboară din cer, din lumea divină, spre creaturile de jos, şi de tot ce urcă de jos spre cer.

Cerul şi pământul, spiritul şi materia… iar sufletul circulă între cele două. Spiritul lucrează asupra materiei prin intermediul sufletului. Sufletul constituie deci şi un instrument pentru spirit, un instrument de care acesta se foloseşte pentru a atinge planul fizic, fiindcă singur nu poate (A se vedea cum este dezvoltată această idee în broşura: „Cum se împlineşte gândul în materie”). Numai sufletul are posibilitatea să atingă materia, şi deci prin intermediul ei spiritul poate modela, forma materia, îi poate comanda. Fără suflet, fără posibilităţile sufletului, spiritul nu are putere asupra materiei. Toate elementele acumulate în corpul fizic: metalele, cristalele, petrolul, pietrele preţioase – simbolic vorbind – nu pot fi folosite de spirit decât prin intermediul sufletului care pătrunde şi se strecoară în corp fiindcă el se găseşte mult mai aproape de materie; el are deci mai multe posibilităţi de a o atinge şi a extrage din ea elementele. Iar când ajunge să le capteze, el trimite aceste elemente spre spirit.

Câte nu s-au povestit despre suflet! Eu am citit cele mai năstruşnice şi mai obscure teorii, mai ales în cărţi scrise de teologi. Fiindcă ei nu au observat în mod corespunzător natura. Atunci când ştii cum să observi natura, poţi găsi soluţia la cele mai complexe, mai abstracte, probleme filosofice şi spirituale. Trebuie să vă obişnuiţi să faceţi acum această lucrare de descifrare. De câte ori nu v-am vorbit despre acest subiect! Dar voi nu îl luaţi în serios. Consideraţi că

părerile mele sunt originale, poetice, bune doar pentru copii, prea simple pentru voi…

Dacă dorim să ne oprim acum asupra tuturor posibilităţilor sufletului şi a diferitelor modalităţi în care a fost reprezentat, mai există multe lucruri de spus. Sufletul are nişte posibilităţi expresive, formatoare, şi se poate lărgi la dimensiunile universului, el nu are limite. De aceea a fost denumit lumină astrală, medium universal etc…

Dar dintre toate reprezentările simbolice date sufletului, a rămas una indescifrabilă pentru mulţi, cea a şarpelui care îşi muşcă coada. Şi în acest caz se poate observa o clasificare în 3: capul, corpul şi coada şarpelui. Capul şarpelui reprezintă spiritul; coada sa, corpul fizic; iar tot ce este intermediar între capul şi coada sa reprezintă deci sufletul. Nu am însă dreptul să vă spun ce înseamnă aceasta. Vă voi spune numai că acest simbol m-a preocupat de-a lungul anilor. Doream să ştiu ce reprezintă, iar atunci când am aflat, a fost o revelaţie indescriptibilă. Apoi m-am străduit din toate puterile să realizez ceea ce Iniţiaţii au ascuns în acest simbol. În realitate, este foarte simplu: atunci când Cerul vă ajută să înţelegeţi, este foarte simplu…

Unde se găseşte fiinţa umană? Peste tot. Veţi spune: „Chiar şi în corpul ei fizic?” Da, chiar şi în corpul ei fizic. Dacă ea se identifică cu corpul, aşa cum fac atâţia oameni care trăiesc numai pentru a-şi satisface stomacul, sexul etc… ea este corpul. Evident, în realitate corpul nu este omul, ci este instrumentul său, haina sa. Puteţi să aveţi un picior sau un braţ tăiat, vi s-a extras un plămân sau un rinichi, dar existaţi încă, spuneţi „eu” şi simţiţi că nu vă găsiţi nici în picioare, nici în braţe, nici în tot restul organismului. Veţi spune: „Atunci omul se află în sufletul său?” Da, desigur, mai mult, dar nu complet. Adevărata locuinţa a omului este spiritul său. Iar sufletul său? Spiritul se manifestă prin intermediul sufletului ca prin intermediul unui corp, evident un corp superior, un corp luminos, dar totuşi un corp care se va descompune şi el într-o bună zi: iar în acel moment omul va trăi numai în spiritul său.

Atunci când se afirmă că sufletul uman este nemuritor, se face referinţă în realitate la sufletul superior, adică la spirit; iar sufletul inferior (adică acela care corespunde corpului astral şi corpului mental

inferior) va dispărea, fiindcă el este muritor. Da, sufletul obişnuit al omului este muritor, dar sufletul său spiritual este nemuritor, şi omul va trăi în el într-o bună zi. El poate începe evident de astăzi, dar cu condiţia să înveţe să nu se confunde cu tot ce nu este el. Observându-se, analizându-se, căutându-se, găsindu-se. De ce? Deoarece el s-a rătăcit, iar cel care se rătăceşte îşi pierde toate posibilităţile. Oamenii s-au îndepărtat de Izvor, de spirit, ei au pierdut conştiinţa adevăratei lor identităţi, iar concomitent cu pierderea acestei conştiinţe au pierdut totul. Din acest motiv orice învăţământ Iniţiatic îl însărcinează pe discipol să se regăsească, să se cunoască.

Pe frontispiciul templului de la Delfi era înscris: „Cunoaşte-te pe tine însuţi"; dar puţini gânditori au înţeles acest ordin. Ne închipuim că a ne cunoaşte înseamnă a ne cunoaşte caracterul, slăbiciunile, calităţile. Nu, este ceva mai mult. Dacă era vorba numai despre psihologie, nu s-ar fi scris niciodată aceste cuvinte pe un templu! Este foarte uşor să te cunoşti astfel. Adevărata cunoaştere iniţiatică înseamnă a te contopi, a fuziona printr-un act de iubire, aşa cum este spus în Biblie că „Avram a cunoscut-o pe Sarai". Adevărat cunoaştere este fuziunea. Spunând: „Cunoaşte-te pe tine însuţi", Iniţiaţii voiau să spună că omul nu este cel care îşi închipuie că este. El trebuie deci să înveţe să se cunoască, iar a se cunoaşte înseamnă a se identifica, a fuziona cu sine însuşi, cu acest Eu Superior care se află în înalt, în regiunea spiritului. De aceea el trebuie să se descotorosească de tot ce reprezintă învelişuri, haine uzate, iluzii, şi să păşească din ce în ce mai sus până când va deveni una cu spiritul său. Aceasta înseamnă a te cunoaşte, şi este tocmai un aspect al simbolului şarpelui care îşi muşcă coada. Dar nu este decât o parte infimă: restul, căutaţi-l voi înşivă.

Eu vă repet, sensul Iniţierii este de a-l învăţa pe om să se detaşeze de natura sa inferioară pentru a putea vibra la unison cu spiritul său care este adevăratul său Eu; în acel moment, el posedă toate calităţile spiritului, puterea, măiestria, cunoaşterea spiritului. Fuziunea cu Eul Superior este fuziunea cu Dumnezeu. Da, a te regăsi, a te cunoaşte înseamnă a te topi în Divinitate, fiindcă această scânteie, acest spirit care este omul nu este niciodată separat de Dumnezeu; şi căutându-se, găsindu-se, el atinge conştiinţa supremă de a trăi şi a

respira în Dumnezeu.

Dragii mei, această filosofie este imensă, măreaţă… Nu am nicio idee cum a fost înţeleasă până acum, dar eu voi încerca prin toate mijloacele să vă proiectez asupra ei o lumină pentru a o împărţi cu voi. Pentru mine este foarte limpede, foarte simplu, totul este rezumat în simbolul şarpelui care îşi muşcă coada.

Vedeţi, la Iniţiaţi era extraordinar faptul că posedau capacitatea de a rezuma, de a condensa o ştiinţă ameţitoare într-un simbol în aparenţă nesemnificativ.

Veţi spune: „Dar de ce trebuie unite cele două extremităţi ale şarpelui?" Vă voi spune numai că, dacă fiinţa umană rămâne ca o linie dreaptă sau sinuoasă – simbolic vorbind – energiile sale se împrăştie şi ea slăbeşte. În timp ce, dacă ea reuneşte cele două extremităţi, cei doi poli sunt legaţi şi nişte forţe formidabile se acumulează în centrul cercului. Atât timp cât omul nu s-a regăsit, toate forţele sale se consumă inutil, dar când se regăseşte, forţele sale sunt acolo, adunate, condensate şi păstrate pentru lucru. Da, capul şi coada… adevărata cunoaştere este rezultatul împreunării capului cu coada.

Necazul oamenilor este că ei caută mereu să se cunoască prin intermediul celorlalţi. Bărbatul caută mereu o femeie, iar femeia un bărbat pentru a se împreună, de aceea ei nu reuşesc să se găsească: pentru că la exterior ei nu se pot găsi, iar forţele se pierd, se irosesc. Nu ne găsim niciodată prin intermediul altcuiva, acestea sunt nişte eforturi inutile. Desigur, există câteva senzaţii mărunte, câteva mici satisfacţii, dar imediat ne îndepărtăm, ne separăm din nou şi suntem atât de separaţi încât începem să ne certăm. Vrem să ne lipim, să ne unim, dar nu este nimic de făcut! Există mereu două persoane separate, două persoane diferite. Ne vom regăsi pe noi înşine atunci când vom înceta să ne căutăm în afară, prin intermediul celorlalţi, şi ne vom căuta în interior realizând simbolul şarpelui care îşi muşcă coada. Atunci forţele se acumulează, lumina creşte şi ne aflăm în împlinire.

Dar este numai un aspect al acestui simbol şi mai pot adăuga un lucru, acela că, cealaltă parte… să spunem a şarpelui, este polarizată diferit. Dacă sunteţi un bărbat, cealaltă latură este un principiu feminin, iar dacă sunteţi o femeie, este un principiu masculin. De aceea

unirea lor aduce împlinirea. În timp ce, nu există niciodată vreo certitudine că un bărbat şi o femeie diferiţi sunt cu adevărat complementari. Desigur, dacă sunteţi un bărbat, o femeie pare că reprezintă celălalt pol, dar poate că ea este un bărbat deghizat… iar întâlnirea voastră cu ea produce nişte scântei! Şi invers este adevărat. În timp ce, cealaltă latură din voi înşivă este absolut complementară şi fuziunea ce o realizaţi cu ea este singura adevărată. Desigur, este posibil să întâlniţi în exterior fiinţa voastră complementară, dar sunt cazuri foarte rare. Aceasta se întâmplă numai când vă întâlniţi sufletul pereche fiindcă numai sufletul vostru pereche este polarizat perfect cu voi. Da, dar îl întâlnim numai de 12 ori în cursul evoluţiei noastre! Dacă nu fuzionaţi cu sufletul vostru pereche, fiţi siguri că această fuziune nu va dura multă vreme.

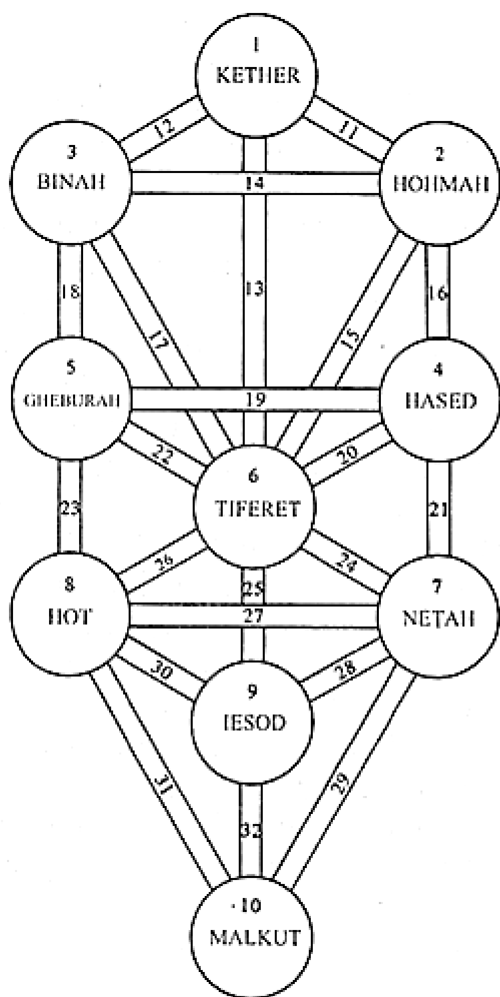
Să revenim însă la suflet. Este esenţial de reţinut că el este o putere capabilă să acţioneze asupra materiei pentru a o proiecta spre cer, şi a atrage cerul pentru a-l concretiza pe pământ. Noi avem nevoie de sufletul nostru ca să modelăm materia, fie pentru a o face mai subtilă, fie a o condensa. Aceste două operaţii sunt denumite de alchimişti „solve" şi „coagula", şi numai sufletul este capabil să le realizeze. Nici spiritul, nici corpul nu o pot face, dar sufletul, da.

Dacă vom căuta acum corespondenţele acestei clasificări corp, suflet, spirit, cu corpul uman, vom descoperi că spiritul corespunde capului, corpul, regiunii stomacului, iar sufletul, celor două braţe. Este foarte interesant, deoarece sufletul are tocmai două funcţii: a condensa şi a dilua; a proiecta spre înalt şi a atrage în jos. Aceste două procese sunt deopotrivă reprezentate de litera ebraică Alef A. Alef este rezumatul unei întregi ştiinţe privind activitatea sufletului. Sufletul este intermediarul dintre cer şi pământ: el conduce spre cer curenţii pământului şi atrage pe pământ curenţii cerului.

Sufletul este deci polarizat, el este constituit din doi curenţi care, în corpul fizic, sunt reprezentaţi de cele două mâini. Spiritul conduce, ordonă, luminează, dar el nu poate atinge materia. Sufletul este cel care, prin intermediul mâinilor, lucrează asupra materiei, o modelează, o dizolvă, o condensează, o încălzeşte, o cristalizează. Evident, a afirma că sufletul se manifestă prin intermediul braţelor şi

al mâinilor este o manieră neaşteptată de a prezenta lucrurile. Ne gândim în general că sufletul se exprimă prin intermediul ochilor. Da, desigur, el se poate manifesta peste tot. Dar, în mod simbolic, capul cu creierul, ochii etc reprezintă mai degrabă regiunea spiritului; sufletul are şi el o locuinţă acolo, desigur, el are nişte locuinţe în înalt şi jos, dar regiunea sa nu este capul, sunt mâinile. Spiritul luminează, conduce, ordonă, dar dacă nu ar exista mâinile, nu ar exista nicio realizare în materie. Omul face totul prin mâini, prin suflet.

În suflet se găsesc cei doi curenţi magici ai atracţiei și respingerii, iar aceşti doi curenţi se exprimă deopotrivă prin mâini. În Cabală, aceşti doi curenţi sunt reprezentaţi prin stâlpul central al milei și cel al severităţii. Dar, atenţie, severitatea nu înseamnă ură, fiindcă în Arborele Sefirotic există un loc pentru justiţie, pentru severitate, dar nu pentru ură. După cabalişti, celor zece sefiroţi ai Pomului Vieţii care sunt o reprezentare a lumii divine, li se opun alţi zece sefiroţi care sunt ca proiecţia lor răsturnată şi reprezintă deci lumea infernală. În acest arbore inversat se găseşte deci ura: lui Gheburah care reprezintă regiunea justiţiei i se opune astfel regiunea cruzimii, a urii. Şi așa mai departe pentru celelalte… Dar eu nu doresc să vorbesc despre aceasta.

Arborele Sefirotic

Atunci când Iacov a văzut acea scară de lumină în lungul căreia îngerii urcau şi coborau, el se afla în regiunea planului astral şi a planului mental. De aceea inima şi plămânii se găsesc între cap şi stomac, în această regiune intermediară ce corespunde sufletului. Iar braţele sunt manifestările sufletului într-o direcţie sau alta. Aşadar braţele vin din regiunea sufletului. Inteligenţa Supremă a creat totul

după nişte corespondenţe nemaipomenite.

Da, este foarte clar, braţele aparţin regiunii sufletului. Iar ochii, urechile, gura, nasul nu sunt plasate sub picioare, ci sus în regiunea spiritului, pentru a observa lucrurile, a le asculta, a le gusta, a le înţelege. Şi în acest caz lucrurile sunt clare, este ceea ce trebuie explicat copiilor. Lor nu li se explică niciodată de ce corpul este construit în acest fel, de ce ochii se află într-un anumit loc, picioarele în altul… Aceasta i-ar putea lumina şi ajuta mai târziu să rezolve atâtea probleme! Iată ce ar trebui să îi înveţe educatorii pe copii!… Evident, dacă un inspector ar sosi în acel moment, acest gen de lecţii nu i-ar părea foarte… „catolic”, dar de ce se învaţă în şcoli tot felul de lucruri, şi nu esenţialul?

Desigur, tot ce vă spun aici rămâne foarte teoretic. Pentru a şti ce este sufletul, trebuie să mergeţi să îl vedeţi… Da, orice s-ar spune, nu se poate explica atât de bine ce este sufletul, trebuie să îl vedeţi. Oare sufletul se poate vedea? Bineînţeles, este posibil, fiindcă el este materializat, dintr-o materie atât de uşoară, de subtilă, de diafană, încât pare invizibil, dar în realitate sufletul se poate vedea. Veţi întreba: „Oh, povestiţi-ne cum arată. Are nişte forme?” Da, el are nişte forme, dar în acelaşi timp nu are forme. Este o materie foarte fluidă care se mişcă, care respiră şi este atât de viu, atât de schimbător, încât ia toate culorile, toate formele… Şi fiindcă sufletele se pot vedea, ele se pot şi clasifica. Se poate observa că o anumită persoană, în ciuda bijuteriilor, zorzoanelor, decoraţiilor sau machiajelor sale, are un suflet întunecat, oribil, iar la o alta, în ciuda hainelor vechi, rupte şi murdare, câtă lumină, ce expresie, câtă frumuseţe!…

Dragii mei, sufletul este o realitate, chiar dacă contemporanii care studiază psihologia, adică „ştiinţa sufletului”, nu cred în suflet! O psihologie care se face fără suflet este cu adevărat nostimă. Oare se află ei în adevăr?

Da. Veţi spune că mă contrazic… Nu, trebuie să mă înţelegeţi: totul este adevărat, dar trebuie văzut în ce fel este adevărat. Dacă pentru voi un lucru este adevărat, aceasta vă mulţumeşte. Dacă spuneţi: „Nu există Dumnezeu”, este adevărat, în voi nu există Dumnezeu fiindcă afirmaţi că El nu există. Dacă spuneţi: „Eu nu cred în

suflet”, ei bine, este deopotrivă adevărat, sunteţi lipsiţi de suflet, fiindcă dacă aţi avea unul, l-aţi simţi. Din moment ce îl negaţi, înseamnă că nu îl aveţi. Totul este mereu adevărat, existenţa şi nonexistenţa, aceasta depinde numai din ce punct de vedere le consideraţi.

Iisus vorbea exact în acest sens, afirmând că fiecăruia îi va fi dat după credinţa sa. Totul se găseşte aici. Chiar dacă credeţi că sunteţi persecutaţi de hoţi, nu există îndoială, sunteţi persecutaţi de hoţi; şi chiar dacă nu îi vedeţi, hoţii se află în interior. Iar dacă vă închipuiţi că vorbiţi cu spiritele, şi acest lucru este adevărat; dar care este gradul de evoluţie al acelor spirite, este o altă problemă… Fiindcă există anumite categorii de spirite cărora le place mult să îi înşele pe oameni. Aceasta vă uimeşte? Ei nu, nu trebuie să fiţi uimiţi: există spirite ale întunericului care se distrează mult jucând feste oamenilor. Câţi oameni nu frecventează spiritele, le vorbesc, fac negoţ cu ele! Ei o afirmă, şi este adevărat, numai că trebuie văzut despre ce spirite este vorba.

Tot ce vă explic este conţinut în litera Alef, prima literă a alfabetului ebraic. Dar este şi mai semnificativ atunci când ne amintim că Hristos a spus: „Eu sunt Alfa şi Omega”, adică Alef şi Tav. Eu sunt Alef înseamnă: „Eu sunt acela care lasă să treacă elementele de la pământ la Cer şi de la Cer la pământ. Eu fac să coboare binecuvântările Cerului şi ajut sufletele să urce. Pentru a ajunge la Cer, trebuie să treceţi prin mine”. De ce nu am învăţat să adaptăm lucrurile, să facem analogii între diversele pasaje ale unui text pentru a înţelege exact semnificaţia lor?

Totul se găseşte în Biblie, dar explicaţiile sunt răsfirate. De exemplu, în Apocalipsă există tot felul de imagini, dar ele nu sunt plasate în ordine, aşa cum ne-am închipui în mod obişnuit. Unele se află la capitolul douăzeci şi unu deşi corespund primului capitolul, sau invers. Exact ca nişte cărţi de joc aruncate pe masă la întâmplare. Iniţiatul ia aceste cărţi, le pune în ordine şi citeşte. Mai târziu vor exista nişte lecturi cu aceste cărţi. Veţi fi învăţaţi de asemenea cum puteţi să citiţi numerele; vi se va da semnificaţia lor şi veţi vedea tot ce ele vă pot revela. Iar pentru cuvintele şi frazele care în aparenţă nu au

nicio legătură unele cu altele, veţi vedea că, dacă faceţi analogii, fiecare o explică pe cealaltă şi rezultă un ansamblu foarte logic.

În natură, ca şi în Cărţile Sfinte, totul este dispersat şi lucrurile trebuie legate între ele pentru a le descifra. Veţi spune: „Dar cum?...”. Există în om o fiinţă care cunoaşte totul, care poate totul, care vede totul, dar omul o neglijează, se separă de ea, nu vrea să se identifice cu ea. Desigur, această identificare nu se face dintr-odată, este nevoie de timp pentru a o realiza. Iisus nu s-a identificat imediat cu Eul său Superior, el avea treizeci de ani când Duhul Sfânt a coborât asupra sa sub forma unui porumbel. Veţi spune: „Da, dar de ce pentru Iisus a fost la treizeci de ani... şi la noi, la nouăzeci şi nouă de ani nu s-a produs încă!” Pentru a vă consola, vă voi spune că nu există vreo diferenţă între Iisus şi voi (să nu mă înţelegeţi greşit!), dar că Iisus a primit o misiune ce era în acord cu ceea ce trăise deja în încarnările sale anterioare, şi deopotrivă cu evenimentele cosmice ce trebuiau să se desfăşoare în vremea sa. El trebuia să se manifeste în acel moment, deci în cazul său totul a fost accelerat. Şi pentru alţii la fel, dar ei au murit adesea foarte tineri. Da, au existat genii, mari genii, care la optsprezece ani au creat deja nişte capodopere nemuritoare, dar nu au trăit niciodată mult timp.

Desigur, se întâlnesc excepţii, mari genii care au murit la o vârstă înaintată; dar deseori, în viaţa obişnuită, buruienile rezistă mai mult fiindcă sunt mai bine agăţate de pământ! Priviţi-i pe cei zgârciţi sau egoişti, ei trăiesc foarte mult deoarece nu vor să plece; ei se agaţă de pământ, îl aspiră, iar atunci lumea invizibilă spune; „Bine, să îi mai lăsăm puţin, fiindcă dacă vin la noi, trebuie să ne astupăm nasul şi urechile. Cel puţin, atât timp cât sunt departe, ei nu ne mai necăjesc”. Şi ei sunt reţinuţi ceva mai mult timp pe pământ. În timp ce, Cerul este obligat să îi invite pe cei minunaţi, de aceea toate fiinţele angelice pleacă foarte repede.

Dar să nu mă înţelegeţi greşit. Eu nu doresc să spun că toţi cei care mor tineri sunt nişte îngeri şi toţi bătrânii nişte buruieni! Nu, există fiinţe care vor rămâne poate secole pentru a-şi îndeplini lucrarea lor pe pământ.

Veţi spune: „Oare este posibil să trăim mai multe secole?” Da, de

exemplu Matusalem a trăit aproape zece secole… Iar vârsta lui Babaji nu este cunoscută. Dacă câteva creaturi au trăit sau trăiesc încă atât de mult timp, înseamnă că toate creaturile au această posibilitate. Numai că, ele nu profită, pentru că există ceva ce înlătură această posibilitate. Nu s-a decretat niciodată că viaţa unui om nu trebuie să depăşească optzeci, nouăzeci sau o sută de ani. Ea poate dura mii de ani: omul este o maşină foarte perfecţionată, pregătită să reziste mult timp. Dacă nu rezistă, este pentru că a fost demolată şi nimic nu mai funcţionează. Dar dacă o curăţăm, dacă îndepărtăm toate deşeurile, curenţii vor circula din nou. Sufletul este cel care are proprietatea de a însufleţi corpul. Intrând în corp, străbătându-l, el îi dă sânge, adică declanşează circulaţia energiilor. Iar când pleacă, totul se opreşte. Totuşi nu trebuie să confundăm sufletul cu suflul vital: sunt două entităţi diferite, deşi între ele există nişte legături.

Putem defini în mai multe feluri sufletul, dar ceea ce îl exprimă cel mai bine este imaginea trunchiului de copac sau a scării lui Iacov. Puteţi afirma apoi tot ce doriţi, că este electricitate, un fluid, o emanaţie, un magnetism, o căldură, va fi mereu ceva adevărat, dar niciunul dintre aceşti termeni nu va indica funcţia esenţială a sufletului care este de a servi ca intermediar. Dacă vreţi, eu pot compara sufletul cu nişte cleşti… da, cu acei cleşti cu care se învârt cărbunii în vatră. Veţi spune: „Cum aşa? Desconsideraţi sufletul!” Nu chiar. Sufletul este un cleşte viu cu ajutorul căruia atingeţi focul fără să vă ardeţi: deci, un instrument, un intermediar.

Vă voi arăta acum cum mă folosesc de cheia analogiei pentru a clarifica anumite probleme. Ţinând cont de faptul că toate lucrurile sunt făcute după aceleaşi principii – cu câteva mici modificări – regăsim peste tot aceeaşi împărţire în trei: formă, conţinut, sens, sau corp, suflet, spirit.

Luaţi un ou, şi el vă va explica totul. El vă va spune: „Dragul meu, eu sunt făcut după legile universale, eu sunt construit ca universul, dar la o scară foarte mică. Sparge-mă. Ce vezi? Gălbenuşul care conţine germenul vieţii; albuşul, adică albumina care hrăneşte germenul; apoi coaja care le protejează. Eu sunt făcut după imaginea universului, iar tu îmi semeni. (Desigur, în loc să spună că oul se aseamănă cu omul, el

spune că omul se aseamănă cu oul. Ce tupeu are acest ou!) Gălbenuşul este spiritul; albuşul este sufletul; coaja este corpul”. Vedeţi dar că oul are dreptate. Germenul se află deci în centru; albul, la mijloc; iar coaja, la periferie.

Celula este deopotrivă alcătuită după aceeaşi schemă; numai numele (nucleu, citoplasmă şi membrană) sunt diferite. Ce se întâmplă când se sparge coaja unui ou? Totul se scurge şi viaţa dispare. Atunci când corpul este distrus, viaţa dispare, sufletul şi spiritul îl părăsesc.

Iar acum, ce este sufletul? Asemenea albuşului de ou, sufletul este purtătorul tuturor elementelor nutritive necesare menţinerii vieţii. Dar viaţa vine din spirit: germenul nu se găseşte în albuş, el se află în gălbenuş. La fel, adevărata viaţă se găseşte în spirit, iar sufletul o alimentează, o susţine şi o determină să circule. De unde ştiu aceasta? Fiindcă este evident, se află în faţa noastră, natura a etalat totul sub ochii noştri!… La fel se întâmplă şi cu sâmburii de strugure. În sâmbure, ca şi în nucleul celulei, se află germenul vieţii; sufletul se găseşte împrejur; iar coaja este corpul fizic. Atunci când vă hrăniţi, vă hrăniţi mereu cu viaţa care se găseşte în suflet, dar care vine de mult mai departe, din spirit. Şi ce faceţi cu sâmburele? Nu îl mâncaţi, îl plantaţi. Iată iubirea, înţelepciunea şi adevărul: adevărul se află în sâmbure; cu iubirea ne hrănim; iar înţelepciunea este învelişul. Da, înţelepciunea este tot ce este înscris în exterior, în formă. Cu iubirea ne hrănim, ea este viaţa. Iar adevărul este ceea ce plantăm pentru ca viaţa să continue. Iată cât este de clar! Şi aici există deopotrivă un spirit, un suflet şi un corp.

Să întrebăm din nou natura unde mai putem întâlni corpul, sufletul şi spiritul. Ea ne va răspunde: în cele patru elemente. Unde este corpul? Este pământul. Unde este sufletul? Este apa şi aerul. Unde este spiritul? Este focul. Dar de ce două elemente pentru suflet? V-am spus deja, sufletul este dublu şi leagă celelalte două regiuni, corpul şi spiritul. În acelaşi fel, apa comunică cu pământul, iar aerul cu focul. Apa hrăneşte pământul, iar aerul hrăneşte focul. Apa şi aerul reprezintă sufletul care hrăneşte pământul şi focul. Întreaga circulaţie se găseşte aici: apa urcă şi coboară, iar aerul la fel.

Aşa cum am văzut adineauri, sufletul este compus din corpul

astral şi corpul mental inferior, fiind străbătut deci de doi curenţi, unul care este sentimentul, şi celălalt care este gândul. Apa este sentimentul şi aerul este gândul; ele circulă între pământ şi foc. Aerul alimentează focul, care s-ar stinge fără el, în timp ce apa hrăneşte pământul; pământul ar deveni steril în lipsa apei. Iată deci aici o altă împărţire: în 4. Dar eu simt că 4 vă displace… Întrebaţi: „Dar cum 3 poate să facă acum 4? Nu „merge" deloc!"… Ba da, „merge" foarte bine dacă vă gândiţi că sufletul este reprezentat prin cele două elemente, aerul şi apa, care urcă şi coboară ca el. Oare pământul urcă şi coboară?…

Ceea ce mai trebuie înţeles este că spiritul, sufletul şi corpul sunt de aceeaşi esenţă, deşi diferă ca natură, funcţie şi aspect. Diferenţa constă numai în gradul de materializare: corpul este spiritul condensat; spiritul este corpul imponderabil; iar sufletul este intermediarul dintre cele două.

Să luăm exemplul apei. Desigur, ea se găseşte cel mai des în stare lichidă, dar există şi în stare solidă (gheaţa), sau gazoasă (vapori). Este mereu apă, mereu aceeaşi substanţă, dar într-o stare mai mult sau mai puţin subtilă sub efectul căldurii. Gheaţa este solidă, dar nu este decât o aparenţă; în realitate, ea este de o natură mai subtilă, fiindcă poate redeveni lichidă sau în stare de vapori.

Corpul, sufletul şi spiritul sunt deci o aceeaşi substanţă, dar într-o stare mai mult sau mai puţin condensată sau subtilă. De aceea alchimiştii ne învaţă că există numai o materie unică şi că din această materie, prin grade diferite de condensare, au fost produse metalele, cristalele, florile, carnea animalelor, a oamenilor, aerul, focul etc… Cât de corect au observat ei! Corpul este o condensare a spiritului, spiritul este materie revenită la starea de energie pură. De aceea alchimiştii mai afirmă că prin cele două operaţii „solve" (a dizolva) şi „coagula" (a condensa) sunt posibile toate transformările. Cum? Prin căldură. Căldura, gradul mai ridicat sau mai mic de căldură acţionează asupra materiei pentru a-i da o densitate mai mică sau mai mare. Focul este deci agentul magic care dă fiecărui lucru forma şi natura sa, aurul posedă o anumită cantitate de căldură, argintul o alta, plumbul o alta etc. Dacă discipolul găseşte acest foc, acest agent magic, el poate transmuta plumbul, argintul sau fierul în aur, şi invers, să transforme

aurul în fier etc… Numai că, acest foc al alchimiştilor nu era desigur focul suflătorilor în sticlă şi al forjorilor, ci focul subtil, focul ascuns, focul filosofic.

Înţelegeţi acum mai clar ce este sufletul? Este linia de legătură, este viaţa pe care o beţi, cu care vă hrăniţi. Da, acest spaţiu dintre gălbenuşul oului şi coajă, dintre centrul cercului şi periferia sa, întreg acest spaţiu este sufletul. Spiritul este un punct aproape imperceptibil, în timp ce sufletul este o imensitate deoarece, pentru a putea hrăni spiritul, sufletul trebuie să fie imens. Spiritului îi este foame şi se hrăneşte cu sufletul, şi trebuie ca sufletul să fie infinit pentru a-l satisface. Observaţi însă că, deşi sufletul îl hrăneşte, spiritul rămâne mereu un punct, mărimea sa nu creşte.

Luaţi o lumânare şi ea vă va explica totul. Atunci când aprindeţi o lumânare, aveţi în faţa voastră cele patru elemente: pământul, apa, aerul şi focul, şi cele trei principii: corp, suflet şi spirit. Corpul, pământul este lumânarea; sufletul este apa şi aerul (apa este ceara care se topeşte, iar aerul hrăneşte flacăra); iar spiritul este focul. Pentru ca flacăra să existe, ea trebuie să se alimenteze… Dar cum nu se poate hrăni decât consumând alte materiale, lumânarea se micşorează fiindcă flacăra o înghite. Sufletul este ceea ce alimentează flacăra; iar în lumânare, sufletul este reprezentat prin apă, ceara care se topeşte (dacă nu s-ar fi topit, flacăra nu ar fi putut să se alimenteze) şi prin aer, fără de care flacăra s-ar fi stins deopotrivă. Sufletul hrăneşte spiritul, flacăra, iar această flacără, care este mereu dreaptă, se asemănă cu Iod y, a zecea literă a alfabetului ebraic care este un simbol al spiritului. Ce înseamnă când spunem despre cineva că este „mână spartă”? Că nu se menajează, că se lasă pradă prea mult sentimentelor, emoţiilor şi pasiunilor sale; el arde, el arde şi îşi risipeşte rezervele corpului fizic, lumânarea sa.

Se pot găsi atâtea definiţii pentru suflet încât putem cădea în ridicol. Dar iată încă una: sufletul este un depozit alimentar, da, un mare depozit alimentar. Veţi spune: „Dar această definiţie nu are nimic religios, nimic mistic!” Este posibil, dar aceasta este realitatea. Totul se leagă, totul este clar, nimic nu se contrazice. Şi să nu afirmaţi că, dacă lumânarea are o formă, iar oul o alta, nu există nicio legătură. Este

acelaşi principiu sub diferite forme şi în diferite combinaţii şi aplicaţii. Creatorul s-a distrat plămădind dintr-un singur lucru multiple variante. Este ce spune Hermes Trismegistus în Tabla de Smarald: „Şi cum toate lucrurile sunt Unu şi provin din Unu, prin mijlocirea lui Unu, tot aşa toate lucrurile s-au născut din acest lucru unic prin potrivire”.

După schema pe care v-am dat-o adineauri, corpul eteric aparţine planului fizic. Corpul eteric este încă corpul fizic, dar este partea sa cea mai subtilă, un soi de abur, nişte emanaţii ce formează în jurul acestuia un fel de atmosferă înconjurătoare. Corpul eteric face parte din corpul fizic, este aburul corpului fizic, dacă doriţi, dar nu este încă sufletul. Sufletul urmează după corpul eteric, este regiunea unde încep sentimentele şi gândurile. Iar spiritul? Spiritul este o repetiţie a sufletului în planul superior.

Spiritul este deci şi regiunea gândurilor şi a sentimentelor, dar nişte gânduri şi sentimente de cea mai mare puritate, de cea mai mare lumină. În spirit nu se găseşte nimic obscur, nimic impur, în timp ce în suflet răul se poate amesteca cu binele. Cum el este un intermediar între corp şi spirit, o jumătate este întunecată de corpul fizic şi cealaltă jumătate este purificată de spirit.

Iată încă un aspect ce nu este limpede în filosofie. Iar în limbajul obişnuit, este şi mai rău, se foloseşte cuvântul „spirit” oricum. Se spune: „spirit rău, spirit duplicitar, spirit viclean”... Nu, spiritul nu este duplicitar sau viclean, ci intelectul, sau sufletul, fiindcă el conţine deopotrivă latura bună şi cea rea. Toate aceste expresii auzite peste tot nu sunt deci corecte, ele nu sunt bazate pe o adevărată cunoaştere a fiinţei umane. Spiritul nu poate conţine niciodată ceva rău sau murdar, altminteri nu mai este spirit. Nucleul este depozitarul vieţii şi trebuie să se afle într-o stare de puritate perfectă. Deci spiritul, spiritul care vine de la Dumnezeu este absolut pur şi luminos. Nu trebuie să confundăm totul.

Observaţi că flacăra constituie deja un limbaj. Ce face ea? Ea arde toate impurităţile, fiindcă în foc nu se găseşte nicio impuritate, şi el îl acceptă numai pe cel care este de aceeaşi puritate ca a sa. În timp ce apa şi aerul pot fi poluate... Mă gândesc la acea apă pe care am văzut-o când am călătorit în India!... Veţi întreba: „Ah, fluviul Gange?”

Nu, există şi mai rău ca Gangele. Aproape de Bombay se găseşte o insulă denumită Elefanta. Această insulă este celebră din cauza templelor săpate în stânci; sunt un fel de grote ce conţin nişte statui colosale ale divinităţilor: Brahma, Vișṇu, Şiva etc… Eu am vizitat această insulă, este un loc de pelerinaj, dar ca în multe locuri religioase din India, există un vacarm îngrozitor. Lângă aceste grote se află un bazin, fiindcă fiecare templu este considerat ca un microcosmos, reflectare a macrocosmosului, și posedă în principiu un bazin ce simbolizează oceanul primordial. Dar apa din acest bazin era stătătoare, nu era împrospătată cu siguranţă niciodată. Nu numai că era murdară, dar era verzuie, și eram uimit să văd cum numeroşi pelerini beau din ea. Pentru ei microbii nu existau, nu auziseră niciodată vorbindu-se despre așa ceva, și mureau apoi fără să ştie de ce! Ei beau din această apă pentru a primi anumite influenţe sacre, eu nu le reproşez… O apă impregnată de atmosfera mistică a unui loc sacru poate fi în anumite cazuri sfinţită. Dar totuşi, legile fizice există şi nu trebuie neglijate: o apă atât de poluată are nişte efecte fizice nocive, chiar şi asupra acelora care cred în puterea ei spirituală.

Observaţi deci că apa şi aerul acceptă impurităţile, numai focul nu le acceptă, el le arde. În timp ce pământul le absoarbe pe toate, este însușirea sa, el este ca un magnet care atrage tot ce este murdar şi impur pentru a-l transforma apoi în laboratoarele sale. De aceea, atunci când simţiţi o tulburare, o agitaţie, o neliniște, daţi-le pământului. Săpaţi o mică gaură, puneţi-vă în ea degetele şi vorbiţi-i pământului ca unei fiinţe inteligente, cerându-i să preia tot ce vă tulbură. Credeţi-mă, el nu se va simţi nici nefericit, nici jignit, el va lua tot, iar voi veţi fi uşuraţi, eliberaţi. În trecut se cunoşteau toate aceste lucruri, dar acum ele s-au pierdut… Atunci când simţiţi o durere, o greutate, daţi-le pământului, el le va lua.

Apa primeşte şi ea impurităţile, de aceea atunci când facem o baie sau un duș, ne calmăm dintr-odată; dar nu ne întrebăm nici măcar de ce, fiindcă facem totul în mod automat. Chiar şi aerul posedă această proprietate. Atunci când nu vă simţiţi bine, ieşiţi la aer, veţi simţi că vântul vă înlătură poverile. Dar pentru ca aceste metode să devină cu adevărat eficiente, trebuie să faceţi constant aceste exerciţii.

Simţiţi că aveţi acum nişte noţiuni mai clare despre suflet? Regăsim peste tot spiritul, sufletul, corpul, în diferite combinaţii, dar corespondenţele, rolurile, aplicaţiile sunt absolut aceleaşi. Bine, doriţi să ştiţi unde se mai găsesc corpul, sufletul şi spiritul? Ei bine, priviţi: nu-i aşa că femeile poartă întotdeauna cu ele mici flacoane cu parfum (pe care le deschid din când în când, mai ales când trebuie să meargă la o întâlnire cu iubitul lor!), ei bine, sticluţa este corpul; lichidul este sufletul; iar parfumul, această emanaţie subtilă, este spiritul. Lichidul hrăneşte parfumul; atunci când nu mai este lichid, nu mai există nici parfum, rămâne numai flaconul, şi cum nu apreciem niciodată o sticlă goală, o aruncăm. La fel, când un om moare, el este îngropat; atunci când nu mai există nici suflet, nici spirit, când rămâne numai corpul, se spune: „Îngropaţi-l!” Dar de ce închidem ermetic un flacon cu parfum? Pentru că, dacă el este deschis, parfumul se evaporă. Spiritul este foarte volatil, el se simte încătuşat în sticluţă şi nu îi place să fie lipsit de libertatea sa, el vrea să se întoarcă mereu spre patria sa, spre Izvor. De aceea, pentru a-l reţine, trebuie să îi dăm hrană, adică suflet, şi să îl închidem ermetic. Vă este mai clar acum?

Ce se întâmplă atunci când mâncăm? Partea cea mai grosieră din alimente pătrunde în corp pentru a forma şi a consolida scheletul, în timp ce partea subtilă trece în sânge pentru a aduce organismului toate elementele nutritive, inclusiv sistemului nervos. Vedeţi, există întotdeauna acelaşi principiu: sângele, adică lichidul sau sufletul este cel care hrăneşte. Cât despre spirit care este reprezentat de sistemul nervos, este şi el hrănit la rândul său. Deci, sistemul digestiv (corpul), sistemul circulator şi respirator (sufletul), sistemul nervos (spiritul), iată cum mai regăsim această structură triplă în organism. Sângele este cel care hrăneşte, care alimentează; el hrăneşte chiar şi nervii. De aceea, atunci când omul îşi purifică corpul şi îşi purifică deopotrivă şi sângele, adică sufletul, îi oferă spiritului său cele mai bune condiţii de manifestare. Vedeţi, totul se leagă. De ce nu vedem nimic, când toate se află zilnic sub ochii noştri?

Voi mai adăuga acum ceva ce vă va ajuta să găsiţi o metodă de lucru. Atunci când Iniţiaţii vă fac revelaţii, ei acţionează asemenea naturii: ei nu vă dau decât jumătate, iar voi trebuie să găsiţi cealaltă

jumătate. Aţi citit „Contele de Monte Cristo”? Vă amintiţi că există în acest roman o scrisoare care dezvăluie secretul comorii, dar lipseşte o jumătate din această scrisoare, iar eroul trebuie să o caute pentru a descoperi acest secret. Totul este aşa în viaţă. De altfel, de ce credeţi că ne căutăm „jumătatea”? Este cealaltă jumătate a scrisorii rupte; o căutăm pentru a o putea, în sfârşit, citi! Pur şi simplu. Fiecare este jumătatea paginii care dezvăluie secretul şi trebuie să caute cealaltă jumătate!

Atunci când se spune: „La început era Cuvântul”, este tot o afirmaţie pe jumătate. Unde se află cealaltă jumătate? Voi sunteţi cei care trebuie să aflaţi… Urechile reprezintă pur şi simplu cealaltă jumătate! De ce? Deoarece cuvântul nu are niciun sens dacă nu există urechi pentru a-l auzi. Cuvântul este principiul masculin, emisiv, şi trebuie subînţeles principiul feminin, receptiv: urechile. Dacă cuvântul nu ajunge undeva în urechi pentru a fi auzit, apreciat şi înţeles, el devine inutil. Iar când vorbim despre o cheie, chiar dacă nu menţionăm încuietoarea, ea este subînţeleasă. Vedeţi cum sunt lucrurile…

Simţiţi acum că lucrurile încep să se ordoneze în mintea voastră? Da, le simţiţi? Ei bine, este esenţialul! Trebuie să lucraţi zilnic pentru ca, în înţelegerea voastră, fiecare lucru să îşi afle adevăratul loc.

Sèvres, 24 aprilie 1962